

MC
111.568

TORGYÁN

*Bort, búzát és békességet!
Ékes szóval tisztességet!
Ez kell ma a magyar népnek!
Erre Jóskánk jól ráérzett.*

MC
1982.11.11

PARLAMENTI RIGMUSOK
(népi naiv költészet)

**A Parlament nem vitakör,
Tudja ezt, aki nem ökör.**

**Mind hiába ágál Orbán,
Ha lesöpri doktor Torgyán.**

**Bort, búzát és békességet!
Ékes szóval tisztességet.**

**Ez kell ma a magyar népnek
Erre Jóskánk jól ráérezett.**

**Eddig csak tapostak rajtunk,
De most hallasd a mi hangunk.**

**Beszéljünk hát magyar módra:
Veled vagyunk Torgyán Jóska!**

**Ezért hát az Isten áldjon,
Nekik pedig jobban fájjon!**

**lejegyezte Kovács Pista bácsi
(Torgyán József házi archívumából)**

TORGYÁN

Q2 1077/1001

1991

MC 111.568

1991

ISBN 963 04 11067

Kiadja a DANUBE BUDAPEST RT.

A kiadásért felel az Rt. vezérigazgatója

Felelős szerkesztő: Tarján Miklós

Fotók: Bánkuti András, Habik Csaba, Falus István,
Krista Gábor, Neményi Tibor, Németh György, Sárközi György

Szedés és tipográfia: ARGOS Kft.

Nyomta: Szikra Lapnyomda, Budapest (91—1374)

Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató

BEVEZETŐ

Úgy másfél évvel ezelőtt, amikor Torgyán József első nyilvános szereplései, szónoklatai nagyobb nyilvánosságot kaptak, a közvélemény politizáló része csak mosolygott az ügyvédből lett kispap politikuson.

A mosolyok persze különbözőek voltak. Sokaké elnéző, kicsit lenéző volt, másoké inkább cinkos, s csak keveseké volt kesernyés. A szájak mára elvékonyodtak, a mosolyok átváltoztak kacagássá, szimpatizáló, illetve riadt, rettegő vigyorgássá.

Eközben „II. Dózsa György”, az „új Kossuth Lajos”, a „posztoszocialista nagytőke által kreált kegyúr”, a „magyar Strauss”, a „jobboldali szélsőségek lehetséges vezére” diadalmenetben járja, repüli végig újra és újra az ország kisvárosait, falvait. Borral, búzával, személyét éltető csasztuskával fogadják szinte mindenütt, a lapokban majd mindennap megjelenik egy vele készült interjú, egy róla szóló, vele kapcsolatos kommentár, elemzés.

A Torgyán József-re vonatkozó vélemények egyre polarizáltabbak, egyre indulatosabbak, miközben ő saját magát nem szélsőségesnek, hanem radikálisnak vallja.

Ez az üzleti céllal készült könyvecske még a tervezés első stádiumában propagandakiadványnak minősített. A füzet nem több, mint néhány interjú, néhány nagy port felvert beszéd majdnem szó szerinti közlése, egy jellegzetes aláírás és jellemzőnek vélt fotók, dokumentumok korántsem teljes gyűjteménye.

Ennek ellenére úgy vélem, hogy az olvasó e füzet segítségével közelebb juthat a Torgyán-rejtély megfejtéséhez.

Torgyán Józsefet lehet imádni, gyűlölni, bízni benne vagy rettegni tőle, lehet lenézni vagy túlértékelni, egy biztos: a Torgyán-jelenség létezik.

Mint a lakodalmas rock.

Tarján Miklós

RECEIVED

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

ÜVÖLTŐ DERVIS?

– Az ön neve, ahogy mondani szokás, a nagy-nagy ismeretlenségből került jóformán egy év alatt a köztudatba. Kérem, mondjon néhány szót az életéről.

– Mátészalkán születtem, 1932-ben, anyai ágon görögkatolikus papcsaládból, apain pedig szatmári parasztcsaládból. A középiskolával párhuzamosan elvégeztem a Zeneakadémia hegedűfőtanszakát, majd 1955-ben az ELTE-n szereztem jogi diplomát. Mivel a nemzetközi közjogból meghirdetett valamennyi pályadíjat megnyertem, nyitva állt előttem a diplomáciai pálya. Ehhez azonban be kellett volna lépnem a kommunista pártba, amire nem voltam hajlandó. Szegény édesanyám talán bele is halt volna, a görögkatolikusokban ugyanis nagyon erős a nemzeti érzület. Így aztán néhány hónapig segédmunkás voltam, majd 1958-ban ügyvéd lettem. Mielőtt azonban egyetlen ügyet is vállalhattam volna, az 56-os magatartásom miatt kizártak az ügyvédi kamarából.

– Miért, mit csinált 56-ban?

– Széles körű tevékenységet folytattam, részt vettem a rádiónál folyó harcokban, bekapcsolódtam az újpesti forradalmi bizottság munkájába.

Az én nevem Újpesten a későbbiekben is összeforrt a kommunizmus elleni fellépéssel.

– Milyen formában?

– A tárgyalásokon bátran bíráltam a rendszert, a rendőrök visszaéléseit, a Pinochet-pribékekéhez hasonlítottam. Tartottam a kapcsolatot a kiscgazdapárti Arany Bálinttal, szinte családi ügyvédje voltam harminc évig. Ő képviselte azt a szilárd elvi vonalat a párton belül, amelyet én is képviselek mind a mai napig.

– Ön tavaly februárban jelentkezett Pártay Tivadarnál, hogy szívesen bekapcsolódna a pártmunkába, egyebek között arra hivatkozva, hogy 1956-ban belépett a kiscgazdapártba. Ezt többen kétségbe vonják. Tudja valamivel igazolni?

– Nagyon meglep a kérdése, hisz a belépési nyilatkozatom létét Morvai László, a Bajcsy-Zsilinszky Társaság és a Kiscgazdapárt tagja, továbbá Lányi Zsolt, aki időközben a Nemzeti Kiscgazdapártba ment át, is tudja igazolni.

- *Visszatérve a jelenhez: mivel magyarázza szédítő politikai karrierjét?*
- A kivételes tehetséggel. Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy széles körű tehetség vagyok, óriási tárgyi tudással, egészen kitűnő vitakészséggel, hihetetlen memóriával, s azt hiszem, olyan szóközi adottságokkal, amilyenekkel jelenleg senki nem rendelkezik az országban.
- *Egy ilyen ember alkalmas tán még miniszterelnököknek is ...*
- Kérem, mi képviselő-választásokra készülünk, most először ezzel kell foglalkoznunk. A politikában semmit sem lehet kizárni, de egyelőre, a választások előtt, felesleges ilyesmikről beszélni.
- *Mi lehet az oka annak, hogy miközben az ön népszerűsége – de legalábbis ismertsége – nő az országban, a párt vezetői nyilatkozataikban nem gyözik bírálni önt. A Kis Újság két héttel ezelőtti vezércikke például egyenesen üvöltő dervisként aposztrofálja önt.*
- Hadd mondjam meg, én semmiféle ellentétéről nem tudok köztem és a vezetés között. Nemrégiben maga a főtitkár, Prepeliczay István kért meg arra, hogy ne csak másutt, hanem az ő választókerületében is tartsak gyűjtő hangú beszédet, amit készséggel meg is tettem. Ezek után értesültem az újságokból arról, hogy beszédeim stílusát egyesek kifogásolják. A választások előtt én ezekkel a megjegyzésekkel nem kívánok foglalkozni – a választások után vissza fogok rá térni.
- *A vezércikkekre is?*
- Ez egy névtelen, piszkálódó írás. Nem kívánok vele foglalkozni.
- *De hát mégiscsak a saját lapjukban jelent meg ...*
- Sajnos, azt kell mondjam, hogy nem egészen a kiscgazdapárt lapja a Kis Újság. Kétségkívül, szoros a kapcsolat közöttünk, de nem jogilag. Az újságot ugyanis a Press Art Kft. adja ki.
- *Csak azért érdekelt a véleménye a vezércikkkel kapcsolatban, mert annak megjelenése után néhány nappal egy vezetőségi ülésen, amelyen egyebek között pénzügyekről is szó volt, ön a lap anyagi támogatása ellen agitált.*
- Én soha nem mondtam azt, hogy a Kis Újságot nem kell támogatni. Szerintem először is rendezni kell a jogi viszonyunkat vele, és aztán a későbbiekben ezt, vagy esetleg egy másik lapot napilappá kell fejleszteni.
- *Megintcsak véleményét kérem egy információval kapcsolatban. Amikor nemrégiben összeállították a párt országos listáját, azon ön az ötödik helyen szerepelt. Egy meglehetősen viharos ülés után, amelyen ön ezt a helyét kifogásolta, méghozzá éles hangnemben, végül is a harmadik helyre jött fel.*
- Azért kifogásoltam a sorrendet, mert én a Független Kiscgazdapárt

életében olyan szerepet töltök be, amelynek az országos listán kifejezésre kell jutnia. Én egyik meghatározó egyénisége vagyok a pártnak, rengetegen osztják azokat a nézeteket, amelyeket a beszédeimben kifejték.

– *Ha már a nézeteinél tartunk, engedje meg, hogy néhány gondolatát ezennel felelevenítsem és megkérjem, fűzzön hozzájuk néhány értelmező megjegyzést.*

– Állok rendelkezésére.

– *A fasiszták első áldozó ministránsgyerekek a kommunistákhoz képest, s amíg ezért a felismerésért Churchill irodalmi Nobel-díjat kapott, engem visszahívtak az Országos Választási Bizottságból.*

– Én általában másfél órás beszédeket szoktam tartani. Ezekből a beszédeimből szoktak kiemelni fél mondatot. Márpedig az korántsem mindegy, hogy az ominózus kijelentés milyen gondolatsorba ágyazottan hangzik el. Az ön által most említett gondolatot is megelőzte egy hosszas fejtegetésem arról, hogy én nemcsak a Lidicében és Oradourban elkövetett tömeggyilkosságokat tekintem fasiszta rémtetteknek, hanem például a mosonmagyaróvári, a salgótarjáni vagy éppen a Kossuth téri sortüzeket is. Én senkinek az érzékenységét nem akartam megbántani, én csak a fasiszmus minden formája elleni küzdelmet hirdettem meg.

– *Ismét önt idézem: amennyiben nem az Állami Népeségnyilvántartó Hivatal összesíti a szavazatokat, akkor más hangot leszünk kénytelen megütni. Milyet?*

– Itt pusztán arról volt szó, hogy a kisgazdapárt kivonul a nemzeti csúcscról, ha a kormány nem változtatja meg a BM döntését.

– *Megyek tovább: a kormány egy éve azért nem teszi meg a szükséges intézkedéseket, hogy az új kormányt működésképtelenné tegye. Félre ne értse, nem áll szándékomban a kormányt védeni, de vajon birtokában van-e ön annyi ismeretnek, annyi információnak a politikai és gazdasági kényszerpályákról, amelyek alapján meg tudja ítélni a kormány „igazi” szándékait?*

– Bizonyos tények mindenki előtt közismertek. Felszabadították az árakat anélkül, hogy versenyhelyzet lett volna. Ez az intézkedés csak az inflációt gerjeszti. A reprivatizációs döntések – amelyeket én az ország kirablásának nevezek – is arra utalnak, hogy a kormány nem tette meg azokat az intézkedéseket, amelyek az ezer sebből vérző ország érdekeinek megvédéséhez szükségesek lettek volna. Ugyanakkor abban egyetértek önnel, hogy bár vannak információink, de azok nem mindig elégségesek. De hát nem mi tehetünk arról, hogy a kormány eltitkolta ezeket előlünk.

– Ön kijelentette, büntetőbírótság előtt a helyük a felelősöknek. Ön mint ügyvéd, milyen jogszabály alapján vonná felelősségre őket? Egyáltalán, kik a felelősök?

– Mi a múlt bűneivel radikálisan kívánunk leszámolni. A csalás minden nyugati államban bűncselekmény.

– Ezek szerint ön nem a politikai felelősségre gondol, amikor választási gyűlésein az említett gondolatot megfogalmazza?

– Nem, nem, nem, én pontosan ki szoktam fejteni a különbséget. Szó sincs arról, hogy mi bárkit nézeteiért üldöznék, hiszen nézeteinkért minket üldöztek.

– Ez rendben van, de a politikai cselekedetekért sem?

– Önmagában a politikai tevékenységért sem. Más kérdés a hazaárulás büntette. Idegen csapatok behívása Magyarország területére másként ítérendő meg. De mivel Kádár János már nem él, ezt a kérdést lezártnak tekinthetjük.

– Önt idézem megint: az új parlament addig nem mehet el szabadságra – ezt elő fogom terjeszteni, ha tetszik nekik, ha nem -, amíg a nép felemelkedéséhez szükséges összes új törvényt meg nem alkotja. Az új hatalom képviselői mindaddig csak fizetésük felét vegyék fel, amíg az országot fel nem virágoztatják.

– Magyarországon nemcsak politikai, gazdasági, de bizalmi válság is van. Az idézett gondolatommal mindenekelőtt erre utalok, mert ha a bizalmi válságot nem sikerül feloldani, nem lesz gazdasági és politikai kibontakozás sem. Az emberek hite a hatalomban megingott.

– S ha mondjuk az államtitkár fizetése felét veszi fel, akkor ez a hit visszatért?

– Ha ennél a megoldásnál tud jobbat ajánlani, készséggel elfogadom. De a jelen helyzetben én ennél jobb bizalomerősítő intézkedést nem tudok elképzelni. Amilyen tomboló lelkesedéssel fogadják vidéken ezt az előterjesztésemet, az arról győz meg, hogy a lakosság túlnyomó többsége eleget tartja ezt a javaslatot.

– Ön mostanában – érthető módon – gyakran megfordul vidéken. Mint lassan harminc éve a fővárosban praktizáló ügyvéd, aki több mint tíz éve ebben a gyönyörű rózsadombi környezetben él, szemben a Ruttkay-villával, mennyire ismeri a vidéket, a parasztember lelkét, gondjait?

– Kérem, én nagyon jól ismerem a vidéki embereket. Az elmúlt negyven év egyik legnagyobb bűne volt a vidék elhanyagolása, a vidéki kiskirályoknak való kiszolgáltatása.

– *El tudom képzelni, hogy mint ügyvéd ugyancsak elfoglalt ember volt. Ön gyakran járt vidékre?*

– Jártam, igen.

– *Járta az országot?*

– Jártam, igen. Volt olyan idő, amikor az ország összes nagy büntetőügyében megfordultam. Azután, amikor láttam, hogy milyen sziszifuszi küzdelmet vív egy védő a büntetőügyekben, kezdtem a polgári ügyekre átállni.

– *Egyik lapunkban megjelent az a kifejezés, hogy „torgyánkodás”. Ön mit ért ez alatt?*

– Ha létezik egyáltalán ilyen, csak úgy tudom értelmezni, hogy én vagyok az, aki mindig bátran ki merem mondani azt, hogy milyen sérelmek érik a magyarságot és mit kellene tenni annak érdekében, hogy végre rendezzük dolgainkat. Úgy érzem, hogy én talán mindenkinél bátrabban merem ezeket az igazságokat kimondani, de ebben semmi kivétlnivalót nem látok. Végre kell lennie egy olyan politikusnak is, aki nem a saját érdekét nézi, hanem a népét. Mint látja, elég jó körülmények között élek, akármilyen pozícióba kerülök, nekem ez a szép lakás elég lesz. Látja rajtam, hogy olyan súlyban vagyok, hogy két vacsorára nincs szükségem, én úgy gondolom, megengedhetem magamnak azt, hogy az ország érdekében teljesen önzetlenül járjak el.

– *Ön biztosan könnyedén visszautasítja azt a vádat, amelyet gyakran hallani: hogy tudniillik a Torgyán egy hordószónok.*

– Nem is feltétlenül utasítom vissza, mert attól függ, hogy ki milyen beszédemet hallja. Általánosságban azért nem igaz a vád, mert én előadásokat szoktam tartani. Valóban, egészen más a helyzet, ha én mondjuk egy húszperces beszédet mondok el a Parlament lépcsőjén – ott nyilván egészen másképpen kell megfogni a szónoki művészetet, mintha egy teremben kétórás előadást tartok. Igazán nem akarom magam minősíteni, csak arra utalok, hogy én elég széles skálájú szónok vagyok ahhoz, hogy ne lehessen csupán egy szóval minősíteni.

Világ, 1990. március 22.

MEMORANDUM FOR THE RECORD

DATE: [illegible]

TO: [illegible]

FROM: [illegible]

SUBJECT: [illegible]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

[illegible text]

MARS A CSATAMEZŐN

Torgyán József – ahogyan a felesége látja

Életem első olyan interjúját, amelyet megjelenés előtt nem kívánt látni a beszélgetőpartner, Torgyán Józseffel készítettem. Nyugodtan írom meg, ami elhangzott, mondta, megbízik bennem, minek időt fecsérelni az ellenőrzésre. Ám még ugyanaznap üzenet várt a szerkesztőségben: Torgyán úr felesége arra kér, mégis vigyem el az interjú szövegét, mert ő látni szeretné. Félti férjét, félti a családot, annyi fenyegetést kaptak már telefonon és írásban

– *Még mindig fél?* – *kérdeztem Cseh Máriát, a Pécsi Nemzeti Színház primadonnáját.*

– Nem, már semmi félelem nincs bennem. Boldog vagyok, mert a férjem végre azt csinálhatja, amit mindig is szeretett volna. Végre politizálhat. Olyan vidáman kel reggel és megy a Parlamentbe, oly szeretettel beszél erről a politikáról, ráadásul érzem azt, hogy az emberek is megszerették őt, ez megnyugtat engem.

– *Milyen jelekből érzékeli az emberek férje iránti szeretetét?*

– A múltkor például felhívott egy gimnáziumi osztálytársam, 35 éve nem találkoztunk, de most felhívott. Marikám, muszáj volt, hogy megkeresselek, mondta, gratulálni szeretnék a férjedhez. Csodálatos, amit a Parlamentben tesz.

– *Gyakran kellett félnie miatta korábban? Valami azt súgja neked, hogy Torgyán úr nem kifejezetten félnék alkat..*

– Egyáltalán nem. Ő egyszerűen Mars-típus. Az ilyen embereket a régi rómaiak előre engedték a csatában, mert állítólag lepattan róluk a golyó. Ő világleletében ilyen volt, és most azért boldog, mert nem csak egy-egy embert védhet, mint ügyvéd korában, hanem az egész ország sorsáért harcolhat.

– *Önök milyen körülmények között találtak egymásra?*

– A hajógyárban találkoztunk, ahol ő akkor segédmunkásként dolgozott. Hiába végezte kitűnő eredménnyel az egyetemet, a pályán nem tudott elhelyezkedni, mert nem volt hajlandó belépni a kommunista pártba. Én akkoriban voltam kezdő énekesnő, a hajógyárban egy kultúrműsorban léptem fel, a testvére kísért zongorán. Jóska, kezében cigarettával, az előadás végén odajött hozzám, de mielőtt bármit is szólhatott volna, én rögtön rászóltam:

nem bírom a cigarettafüstöt. Ő abban a pillanatban eldobta a cigarettáját, s ezzel azonnal beopta magát a szívembe. Ez 1955-ben volt, négy év múlva házasodtunk össze. Három év múlva megszületett a fiunk, és 1966-ban Pécsre szerződtem, első primadonnaként. Rettentő rendes volt Jóska, azt mondta fogadjam el a meghívást, nem szeretné, ha boldogtalan lennék, és később megbánnám, hogy nem csináltam azt, amihez tehetségem volt.

– *Őn Pécsre ment, Torgyán úr pedig Pesten maradt a hároméves fiukkal?*

– Igen, s bár velük volt a nagymama, férjem minden szabad idejét a gyerekekkel töltötte. Én csak a hétfői szünnapokon jártam fel Pestre, akkor igyekeztem mindent elintézni – amit csak tudtam.

– *Túl azon, hogy találkozásukkor Torgyán úr rögvest elnyomta a cigarettáját, amennyire most vissza tud emlékezni, mi fogta meg benne önt?*

– Talán az, hogy hasonlólküek vagyunk. Én is, Jóska is mindig segíteni akarunk másokon. Én például mind a mai napig istápolom az egykori pécsi szállásadóm pesti nővéreit, s a férjem is, ha a családján nem is, mindenkin megpróbál segíteni.

– *Ez utóbbi mondatot hogy érti?*

– Ma már a családjára alig marad ideje. Reggel fél hétkor kelünk, kávézás közben tudunk egy kicsit beszélgetni, utána ő elmegy, s csak este jön haza.

– *Miről beszélgetnek reggelente?*

– Mostanában éppen arról, hogyan számoljuk fel az ügyvédi praxisát. Elég nehéz helyzetben vagyunk, az anyagi tartalékaink elfogytak, ráadásul a kocsija is tönkrement, nekünk, a fiammal kellett alkatrészt vennünk hozzá és elvinni megcsináltatni...

– *Ezek szerint van gondja elég...*

– Igen, nem túlzás, napi gondok között élünk. Nem is elsősorban anyagi nehézségekre gondolok, inkább arra, hogy semmire sincs időnk. Már a szombat-vasárnapot is csak akkor tudjuk együtt tölteni, ha vidéki útjaira én is elkísérem. Ezt gyakran megteszem. Rettentő nagy szeretettel fogadják mindenütt, nemzetiszínű zászlókkal, hintókkal... ilyenkor én viszem a kocsit utána, egy egész karaván élén.

– *Ahogy a szavaiból érzem, boldog házasságban élnek.*

– Igy van, nagyon kiegyensúlyozottan élünk. Mindig terített asztallal várom itthon, igyekszem megteremteni a munkájához szükséges békét.

– *Mennyiben változott meg ez a fajta nyugalom azóta, hogy ő belevetette magát a politikai életbe?*

– Semennyiben. Kimondottan örültem, hogy elkezdett politizálni, mert úgy

éreztem, ilyen emberekre van szüksége ennek az országnak. Óriási tárgyi tudása van, tetejében olyan energiája, munkabírása, hogy mióta ismerem, még soha nem volt beteg. Hihetetlen erő van benne...

– Őserő...

– Igen, igen, őserő.

– *Felszabadultabb, mióta politizálni kezdett?*

– Hogyne, kifejezetten jót tett neki az elmúlt másfél év.

– *Mi a véleménye önnek a korábban nagy vihart kavart kortesbeszédeiről?*

– Ma már mindenki azt mondja, amit ő mondott a választások előtt. Most már abszolút nem tűnnek erősnek az ő kifejezései, úgy néz ki – nem? -, hogy az volt a helyes, amit ő mondott. Én hiszek abban, hogy nemsokára jó világ lesz itt...

– *Ha valaki, ön igazán ismerheti Torgyán úr hibáit.*

– Aranyszíve van, de hirtelen haragú. Lobbanékony, de aztán, mintha mi sem történt volna, elfelejt mindent, és szent a béke. Nem tud haragot tartani.

– *Kiabál, ha haragszik?*

– Nem, nem, csak olyan harcias. Védi az igazát. S tudja mit, mindig olyan pechem volt, hogy neki volt igaza. Olyan jó feje van, hogy pillanatok alatt átlát dolgokat. Ő azért jó vezető, mert nem befolyásolható. Ha egyszer elindult egy igaz úton, arról nem lehet letéríteni.

– *Nem érzi úgy, hogy néha túlzottan is magabiztos?*

– Szerintem annál szörnyűbb dolog a világon nincs, mint ha valaki nem tudja, mit akar.

– *Torgyán úr nyilatkozataiban gyakran szóba került a hatalmas tárgyi tudása. Melyek a kedvenc olvasmányai?*

– Rengeteg könyvet olvasott, a történelem érdekelte, ja, és a földrajz. Sokat is utaztunk, ez volt a hobbjaja, ebben élte ki az ambícióit. Elmentünk Szíriába, Jordániába, Marokkóba is, a család, egy Zsigulival, akkor még nem volt ilyen drága a benzin.

– *Soha nem fordult meg az ön fejében, hogy visszatartsa a politikai szerepléstől?*

– Nem, sőt. Éreztem, hogy komoly változások jönnek, és neki mennie kell...

– *Szokta őt nézni a televízióban?*

– Amikor időm engedi, igen.

– *S mit érez, miközben ő nagy hatású beszédeit tartja?*

– Jó érzés, hogy részese ezeknek a történelmi pillanatoknak. Mert törté-

nelmi pillanatokot élünk. Az új parlament meg akarja szabadítani ezt a népet a régi rossztól, hogy mindenkinek jó legyen.

– *Tud arról, hogy Torgyán úr felszólalásait, nem is kevesen, kissé vehemensnek tartják, ha éppen meg nem mosolyogják?*

– Ez téves felfogás. A hídeszesek és az SZDSZ-esek is szeretik a Jóskát. Tudják, amikor felszólal, jókat fog mondani. Tudják, ha valakit helyre akar tenni, azt helyre is teszi. Nincs a parlamentben még egy ilyen képviselő, aki mindig mindent így a helyére tud tenni, mint ő.

– *Egy nemrégiben adott nyilatkozatában Torgyán úr maga mondta, hogy többen is kiváló színészi adottságokat véltek felfedezni benne. Ön primadonna, lehet, hogy ebben is közös a lelkük?*

– Igen, szerintem a színész, a pap és az ügyvéd rokon lelkek. Mindegyik kitérülkozik. Én például, amilyen szerény vagyok az életben, éppoly kitérülkoző tudok lenni a színpadon. Annyira egy vagyok a figurával, mintha már magam nem is léteznék. Ugyanilyen a Jóska a politikában. Kitérülkozik, szinte meztelenre vetkőzik, s ezt nagyon becsülöm benne. A kortesbeszédeiben s azóta, a parlamenti felszólalásaiban is annyira őszintén beszélt, szinte feltárta lelkét az emberek előtt: íme, itt vagyok, ez az én szívem. Ő soha nem számításból beszél, szívvel-lélekkel politizál. Csodálatos ember.

Világ, 1990. július 19.

Disztávirat

Felvevő hivatal	Szám	Szó	Nap	Ora Perc
K [REDACTED]	92 22	1840	7331/A	1912/3

RSZ14

DR TÖRGYAAN JÓZSEF

[REDACTED] U 60/A

[REDACTED] BP

IGEN TISZTELT BARÁTOM A MAI NAPI PARLAMENTI

HOZZAASZDLAASDD EGYEERTELMUEEN BIZONYITDTTA HDGY

MAGYAR DRSAAG LEGNAGYDBB EES LEGDKDSABB SZDNKA
TE VAGY MI FUEGGETLEN KISGAZDAK NAGYDN DERUELUNK

NEKI EES NAGYDN KÖESZDENJUEK HDGY EGYIK
DRSAAGDS VEZETDENK LETTEEL SDHA NEM FELEJTUENK EL
AZ AZ DRIAASI MUNKAAD MIT A VAALASZTAAS SDRAAN
VEEGEZTEEL GYDEZELMUENK EERDEKEEBEN KEERUENK A

JDEVDÉBEN IS LEGYEEL SZIVES EERTUENK DRIAAST
SZELLEMI ADDTSAAGDD LATBA VETNI MAAR AZEERT IS
MERT EZ NEM CSAK A FUEGGETLEN KISGAZDAK DE AZ
EGEESZ MAGYARSAAG EERDEKEET SZDLGAALJA
A SZATMAAR BEREG MEGYEI KISGAZDAK NEVEEBEN
UEDVÖEZDEL EEDESANYAAMMAL EGYUETT SZERETÖE EES
CSODAAAD BARÁTDD
DR G [REDACTED] GEEZA

MAGYAR POSTA

08701-3 ny. sz.

FELSZÓLALÁS

A PARLAMENTBEN

Tisztelt Ház! Tisztelt Országgyűlés! Hallgatván Hack úrnak rendkívül értékes felszólalását, igen-igen sajnálkoztunk azon, hogy nem Hack úr kapta meg a megbízatást az ideiglenes köztársasági elnöki funkciók ellátására (taps), ugyanis ebben az esetben eleget tudtunk volna tenni kívánságának, hogy ne húzódjék el a kormányalakítás. Hack úr ugyanis a Független Kisgazdapártnak is, és ugye nyilvánvaló, hogy a Keresztény Demokrata Néppártnak is szemrehányást tett azért, hogy még mindig nincs ennek az országnak kormánya. Hát én nem kívánok az Ellenzéki Kerekasztal munkájának értékelésébe belemenni, mint azt tette Hack úr is, de hadd legyen szabad azért arra utalnom, hogy a Független Kisgazdapárt a jelen parlamenti ülés alatt mindig a lehető legkonstruktívabban és olyan módon viszonyult a felvetett jogszabály-alkotási kérdésekhez, hogy az az ország érdekeinek, figyelemmel a nehéz gazdasági helyzetünkre és arra a fokozott figyelemre, amelylyel a Nyugat kíséri a mostani kormányalakítási munkálatokat, megfeleljen. Legyen szabad rámutatnom arra, hogy már felmerült bennünk a kétség, hogy vajon valóban az államtitkárok jogállásáról van itt szó most? Vagy valami mögöttes szándék rejlik a Szabad Demokraták Szövetségének felvetésében (taps).

Mert hiszen ha egyszer az államtitkárok jogállásáról szóló törvénytervezetet vitatjuk meg most, akkor vajon miért hoz be a Szabad Demokraták Szövetsége olyan elemet a vitába, amelynek ehhez a kérdéshez semmi köze sincs. Gondolunk itt konkrétan arra, igen tisztelt Ház, igen tisztelt Országgyűlés, hogy itt tulajdonképpen akkor, amikor az államtitkárok jogállásáról szó esik, akkor világosan látnunk kell, hogy felmerül az a kérdés, hogy vajon a parlamentáris demokráciában illő jogi kereteket vitatunk-e meg, vagy pedig az elnöki rendszerben megszokott jogelemeket kívánjuk a parlamentáris demokráciába bevinni. Mert ha egyszer elfogadjuk azt a kiindulási pontot, amelyet korábban az egész parlament magáévá tett, nevezetesen, hogy a parlamentáris demokráciára felépülő jogrendet fogunk itt kialakítani, akkor ebbe a jogi konstrukcióba beleillik, és csak ez illik bele, hogy van egy felelős miniszterelnök, és a felelős miniszterelnök felelős a kormányáért. Ezen belül

már ugye részletesen megvitatásra kerül, hogy a miniszterek meghallgatása során milyen elvek kerüljenek érvényesítésre, ezt a tegnapi házbizottságban részletesen megvittuk.

Ezeket a kívánalmakat továbbterjeszteni az államtitkárokra, teljesen céltalan és eredménytelen lenne, mégpedig azért, mert ha egyszer elfogadjuk a felelős miniszterelnök jogintézményét, és elfogadjuk azt, hogy a végrehajtó hatalomért a miniszterelnök, illetőleg a miniszterelnök által átruházott jogkörnél fogva a miniszter felel, és a minisztert meg kell hallgatni a parlamenti bizottság előtt, akkor vajon az az államtitkár, aki viszont köteles mindenféle vonatkozásban a miniszterének az utasításait követni, és különösen áll ez a politikai államtitkárra, akinek a jogállása lényegében egy gyengébb miniszteri jogállás, de tökéletesen azonos a miniszter jogállásával, hát akkor vajon mi célja lehet egy ilyen meghallgatásnak, amikor az államtitkári meghallgatás semmiképpen sem eredményezhet mást, mint a miniszteri meghallgatást, mert hiszen az államtitkárnak azt kell tennie, amit a minisztere neki megmond. Ezért tehát én arra kérem az igen tisztelt Házat, hogy a módosító indítványt vesse el, és a beterjesztett törvényjavaslatot az írásbeli szövegnek megfelelően fogadja el. Köszönöm *(taps)*.

1990. május 15.

Vita a kárpótlásról

A TULAJDONVISZONYOK RENDEZÉSE ÉRDEKÉBEN AZ ÁLLAM ÁLTAL 1949. JÚNIUS 8-A UTÁN AZ ÁLLAMPOLGÁROK TULAJDONÁBAN IGAZSÁGTALANUL OKOZOTT KÁROK RÉSZLEGES KÁRPÓTLÁSÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT ÁLTALÁNOS VITÁJA

1. ELNÖK: Következik dr. Torgyán József képviselő úr, a Független Kisgazdapárt szónoka. *(Derűltség a teremben, Torgyán József is nevet.)*

2. DR. TORGYÁN JÓZSEF (FKgP): igen tisztelt Elnök Úr, tisztelt Ház! Engedtesse meg nekem, hogy a Szabad Demokraták Szövetségének felszólalásával kezdjem, ugyanis a Független Kisgazdapárt volt az, amelyik felvetette, hogy ezt az egész komplexumot olyan keretek között kellene megtárgyalni, amely a Hárszabály 41. szakasza alapján nyíló lehetősége a Parlamentnek, ahol is egy koncepciós vitával kell kezdeni a kérdések megvitatását.

Éppen azért, mert hiszen a koncepció kapcsán felmerül, hogy a kártérítési vagy a kárpótlási igény ténylegesen mire terjedjen ki, csak tulajdonra-e, vagy a tulajdont meghaladóan a személyeket ért kárra is. És mi a magunk részéről természetesnek tekintjük azt, hogy ezt a kérdést ezen keretek között kell megvitatni, tehát a személyeket ért kár is vita tárgya legyen, és a Parlament ezt megvitassa.

Miután azonban most a tulajdoni viszonyokkal kapcsolatos kárpótlás van a tisztelt Ház előtt, ezért erre kívánok szorítkozni akkor, amikor felszólalok.

Mindjárt a felszólalásom kezdetén legyen szabad lerögzítenem, hogy az igazságügy-miniszter úr expozéjában, a törvénytervezetben, de Kónya Imre frakcióvezető úr felszólalásában is tulajdonképpen keveredtek a jogi fogalmak, nevezetesen az igazságtalanság és a jogellenesség, a jogtalanság jogi fogalmai. Holott a kettő távolról sem ugyanaz, mert hiszen igaz ugyan, hogy az igazságtalanság nagyon sok esetben jogellenes magatartás is lehet, de mégis, az igazságtalanság alapvetően erkölcsi kategória, míg a jogellenesség polgári jogi kategória, amely teljes reparációt kell hogy maga után vonjon. *(Taps a kisgazdapárti padsorokban.)*

Márpedig a beterjesztett törvényjavaslat az igazságtalanság kifejezést használja, mi pedig, amikor azt mondjuk, hogy teljes reparációt kérünk, amikor a reprivatizáció fogalmát szeretnénk a Házzal elfogadtatni, akkor mi azt mondjuk, éppen a jogellenességgel szemben lépünk fel, és bár az igazságtalanság is bánt minket, de az igazságtalanság mégis szűkebb, mint a jogellenesség fogalma ebben az esetben. És mi a reparációt kívánjuk.

Ezzel kapcsolatban legyen szabad mindjárt rámutatnom arra, hogy óriási tévedés volt Kónya Imre frakcióvezető úr részéről és az igazságügy-miniszter úr részéről is az 1947-es 49-es évvel kapcsolatos hivatkozás. Miniszter úr szerint ebben lényegében nincs különbség, hogy 47 vagy 49. Kónya frakcióvezető úr szerint pedig nem volt akkor olyan törvény, amely lehetetlenné tette volna mindazt ami történt, sőt, mintha inkább megfelelt volna az akkori törvényességnek mindaz a jogtalanság, amit elkövettek.

Hát erről szó sincs! Az 1949. évi XX. törvény, a Népköztársaság Alkotmánya, amelyet a nép egyszerűen csak gyűlölettel sztálinista alkotmánynak szokott nevezni, hát ez az alkotmány is kimondta, hogy védi a dolgozó parasztnak a földtulajdonhoz való jogát. Ez az alkotmány is védte az öröklés jogát! Védte a munkával szerzett tulajdont! Márpedig az 1967. évi IV. törvény – bármennyire is nem tűnt fel az Alkotmánybíróságnak – alkotmányba ütközött, mégpedig az 1949. évi XX. törvénybe, és ha a miniszter úr azt mondja, hogy neki nem tűnt fel, mert nincs különbség 47. december 31-e és 49. VI. hó 8-a között, akkor hadd legyen szabad nekem felhívnom néhány jogszabályt ezzel kapcsolatban.

Hiszen hadd hivatkozzam arra, hogy a Tájékoztatósi Iroda 1948. nyári bukaresti kollektivizálási határozatával mondta ki a szocialista táboron belüli erőszakos kollektivizálást. És azt hiszem, valamennyiünk által ismert, hogy ezt követően a magyar kommunisták túllihették a bolsevista vezérkarnak ezzel kapcsolatos intencióit, és olyan jogszabályokat hoztak, mint például – és itt hívnám fel az igazságügy-miniszter úr figyelmét, akkor gondolom, ő is különbséget fog látni a két időpont között – az állami előhaszonbérleti jog érvényesítése: ez volt a 9000/1948. (VIII.29.) Korm. számú. rendelet. Vagy volt az ingatlanforgalom visszafogása: ez volt a 13000/1948. (XII.22.) Korm. számú rendelet. Vagy volt – és most kérem különös figyelmét a tisztelt Háznak – a tömeges földfelajánlások bevezetéséről szóló, 4091/1949. (VI.16.) Korm. számú rendelet.

Hát mik voltak ezek, ha nem ebben az időszakban hozott olyan jogszabályok, amelyek előre, a jog eszközeivel erőszakosan hozták létre azt a

tulajdoni viszonyt? Amelyre a nép egyetlen kifejezést tudott alkalmazni, hogy elrabolták a földjét, elrabolták az egyéb tulajdonát. Mert itt legyen szabad rámutatnom arra, hogy a Kisgazdapárt nem tesz különbséget az elrabolt javak tárgya tekintetében. Tehát mi éppúgy kérjük, hogy adják vissza az elrabolt patikát, kocsmát és kisüzemet, mint az elrabolt földet is, és itt van jelentősége a jognak, tehát annak, hogy mi nem az igazságtalanság kategóriájáról állva támadjuk a beterjesztett törvénytervezetet, hanem mi a jogellenesség, a jogtalanság, a károkozás kategóriájáról támadjuk, amelynek viszont természetes következménye a Polgári Törvénykönyvben írt reparációs kötelezettség teljesítése, nevezetesen tehát ugyanolyan állapotot kell teremteni, mint a jogellenesség előtti időpont volt.

Ezért nem lehet az kétséges, hogy most vitatkozunk azon, hogy megilleti-e teljes egészében a parasztot a föld vagy a patikust a patika. Hát ha egyszer jogellenesen vették el tőle, akkor megilleti. És igaz, hogy a pártállam szemet hunyt ezek felett a jogtalanságok felett, de azért hunyt szemet, mert pártállam. Nekünk pedig azért nem szabad szemet hunynunk ezek felett, mert mi nem vagyunk pártállam, hanem jogállam szeretnénk lenni. De hogy tarthatunk számat a jogállamiság szóhasználatára, hogyha nem vagyunk képesek, vagy nem tudjuk, vagy nem akarjuk ezeket a jogtalanságokat eltakarítani, és helyette a jogállamiságnak megfelelő rendelkezéseket hozni?

Általában arra szoktak hivatkozni, hogy azért nem lehet visszaadni az ilyen tulajdont, mert hiszen nem lehet mindenkinek visszaadni. De hát kérem, akkor ezek szerint, ha a tolvaj ellopja a holminkat, akkor majd a rendőrség nem fogja nekünk visszaadni a holmit azért, mert a másik tolvaj is lopott, és annak a másik tulajdonosnak nem tudják visszaadni az ellopott javakat? *(Taps a Kisgazdapárt soraiban.)*

Vagy megkérdézem – hogy egy orvosi hasonlattal éljek -, vajon ki fogja tudomásul venni, hogyha egy gyógyítható, de nagyon súlyos tüdőgyulladásra van, és azt fogja mondani az orvos, hogy kérem szépen, én ugyan a tüdőgyulladást kitűnően tudom gyógyítani, de fogalmam sincs, hogy kell az AIDS-et gyógyítani, és én most egy AIDS-es betegről jövök, és miután őt sem tudom meggyógyítani, őt sem fogom meggyógyítani. *(Derűltég és taps.)*

Elnézést kérek, alighanem nyilvánvaló, hogy ez a megközelítési módja nem lehet alkalmas annak, hogy a beterjesztett törvényjavaslat kapcsán eldöntsük, hogy most valamiféle részleges kárpótlást vagy pedig a teljes kártalanítást kell-e alkalmaznunk. Nyilvánvaló, hogy ha a jogi kérdés eldőlt,

akkor függetlenül attól, hogy van-e pénzünk vagy nincs, a polgári jogi reparációt kell alkalmazni. Más kérdés az, hogy megvitassuk, hogy hogyan, miképpen tudja az állam ezeket az eszközöket előteremteni, vagy a rendelkezésére állnak-e?

Legyen szabad hivatkoznom még arra is, hogy szoktak általában utalni arra, hogy a föld az azért egy más ügy, mert a földdel kapcsolatban lényegében voltak olyan összegek, amelyeket a föld ellenértéke fejében kifizettek; és erre szokták mondani, időzójelben mondom: jogászok – mert én nem tekintem ezeket annak, akik jogászoknak vallják magukat, és ilyeneket mondanak -, hogy az egy kvázi kisajátítás, mert hiszen lényegében kisajátításszerűen szerezték meg a földet, ezért annak részbeni ellenértékét is kifizették, ezért tehát itt nem jöhet szóba, hogy visszaadják a régi földet.

Én pedig azt mondom, hogy a kisajátítástól két vonatkozásban is eltérnek ezek az erőszakos földelvételek. Egyrészt eljárásjogilag, hiszen gondoljanak bele abba, hogy ekkor már az 1965. évi kisajátítási jogszabály lépett életbe. Én még az 1957. évi alapján is dolgoztam, tehát azt kell hogy mondjam, hogy az eljárásjogi szempontból egyértelműen megállapítható, hogy egészen más jogszabályi elbírálás alá estek. De anyagi jogilag sem lehet a kettő között egyenlőségjelet tenni, egyszerűen azért, mert anyagi jogilag csak az állam javára lehetett kisajátítani, itt pedig a szövetkezet javára történt az elvétel. A szövetkezet javára pedig kisajátítani nem lehetett.

Tehát eljárásjogi és anyagi jogi szempontból is egészen más ügyről van szó. És miután még az Agrárszövetség is kimutatta, hogy átlag öt mázsa búzáért vettek el egy hektár földet, hát aligha kell, hogy én bizonygassam, hogy öt mázsa búza nem lehetett ellenértéke a földnek. Ez ingyenes ügyletnek volt tekinthető. Sőt, miután rögtön birtokba vették a földeket, ez az ügylet olyan, mintha én most valamelyiküknek az öröklakását elvinném, nyomban kiadnám havi húszezer forintért, majd nagylelkűen azt mondanám, hogy havi százötven forint használati díjat fizetek, és így ki fogok fizetni kétezer forintot, és így jogszerűen az én tulajdonomba jön az öröklakás. Hát ezért nem lehet ennek a törvénytervezetnek a vitája kapcsán arról beszélni, hogy nekünk részlegesen kárpótolnunk kell-e, vagy pedig vissza kell adnunk az elvett tulajdonokat, mert itt feketén-fehéren kimutatható, hogy csak az elvett javak visszaadásáról lehet szó.

Ami a másik kérdést illeti. Ugye felmerült, hogy miért van jelentősége annak, hogy 1947 vagy 1949; de fokozhatnám tovább, mert megkérdezhetném, hogy jelentősége van ugye annak, hogy miért nem 1945 vagy 1938.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the lower middle section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

És ezeket a kérdéseket tényleg koncepcionális vitában kell megvitatni, mert megkérdezem, hogy miért nem akarjuk visszaadni a sváboknak az elrabolt javaikat. Hát a svábok épp olyanak tekintendők, mint a magyarok, éppúgy ennek az országnak a lakosai. Vagy tovább kérdeznék. Miért nem akarjuk a zsidóknak, 1938-tól? Megérne feltétlenül egy koncepciós vitát, mert a tisztességbe beletartozik éppúgy ennek a kérdésnek az elbírálása is.

De továbbmegyek. Miért nem tartoznak bele ebbe a törvénybe azok a szerencsétlen magyar állampolgárok, akik csak a magyarságukért szenvedtek, vagy a tisztességükért, a demokráciába vetett hitükért szenvedtek, tehát magyarán mondva a koncepciós perek áldozatai, akiktől ráadásul vagyonelkobzás keretében a teljes vagyonukat is elvették. Az még szerencsésnek mondható, akitől csak részleges vagyonelvonás történt. És ugye ez a Parlament már egyszer kimondta jogilag a rehabilitációját a koncepciós perek áldozatainak, anyagi jogilag megtörtént ez, de eljárásjogilag nem, mert az elvett javaik visszaadását még semmiféle jogszabály sem mondta ki. Hát miután ezek a legtöbbit szenvedett polgárai a hazánknak, egyszerűen nem értem, hogy hogyan maradhattak ki ebből a törvényből.

Lehet persze azt mondani – amint ez a törvénytervezet is mondja -, hogy majd az egyéb kárt szenvedettekről külön törvény fog rendelkezni, de könnyörgöm, mikor és hogyan, hiszen éppen Kónya frakcióvezető úr fejtette ki, hogy micsoda korlátai vannak a kártalanításnak a magyar állam teljesítőképessége szempontjából. Hát akkor kérdezem én, pont ezeknél a szerencsétlen embereknél, a koncepciós perek áldozatainál meg fogjuk várni, amíg az állam valamennyi vagyonáról valamilyen módon rendelkezünk, és amikor már abszolút nem lesz semmire egy fillérünk sem, akkor fogjuk majd azt mondani, hogy most megint ti várjatok – a koncepciós perek áldozatai -, mert hiszen ha már annyit szenvedtetek, akkor még szenvedhessetek addig, amíg majd a magyar államnak lesz valahonnan pénze.

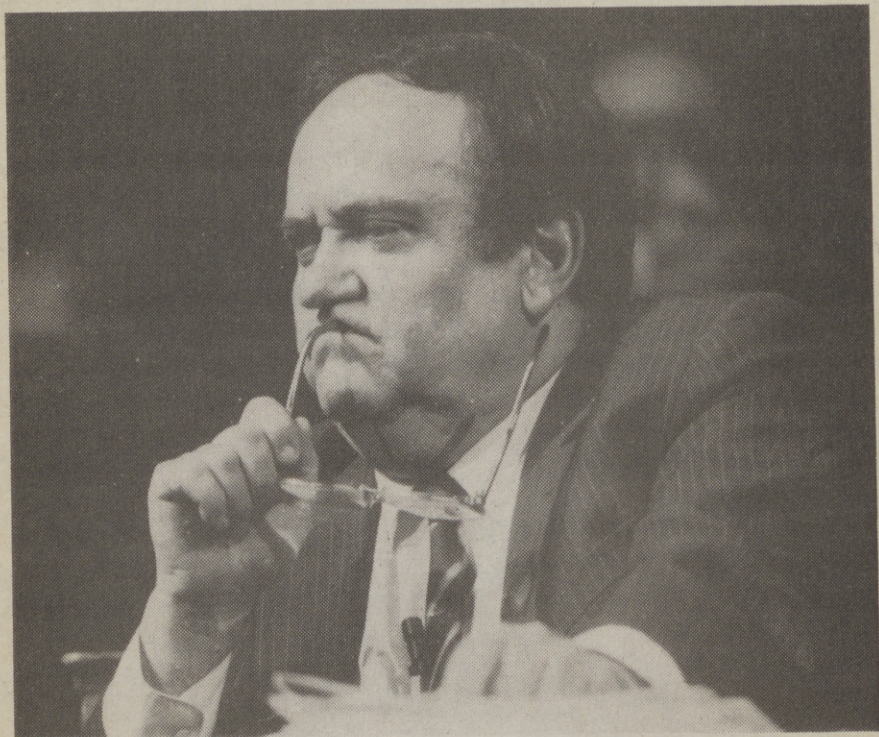
Szóval ezeket a kérdéseket koncepcionálisan és valóságosan is meg kell vitatni, és rendezni kell, mert arról már nem is szólok, hogy ha mi most ezt a törvényt véghezvisszük, elfogadjuk és a gyakorlatba átültetjük, akkor honnan fogják visszakapni a koncepciós perek áldozatai a vagyonukat, ha közben privatizálásra kerül a vagyonuk, és új tulajdonos lesz. Hát akkor az ő esetükben azt kell, hogy mondjam, hogy a magyar állam az őket ért mérhetetlen kárt az általunk okozott újabb kárral akarja pótolni. Hát én azt hiszem, igen tisztelt Ház, nem kell kommentárt fűznöm ahhoz, hogy ez nem megy.

De menjünk tovább, nézzük meg ennek a törvénytervezetnek más részeit is. Hát ott van a degresszió. Hát elnézést kérek, ez a degresszió az összes hibájától eltekintve még ráadásul a parasztságra nézve súlyosan diszkriminatív. Hát azért diszkriminatív, mert ez a degresszió azt mondja, hogy személyenként és vagyontárgyanként ötmillió forint a felső határ.

De hát hogy kaphat a magyar paraszt 5 millió forint kárpótlást – vagy bárminek nevezzük -, hogyha egyszer az 1949. VI. hó 8-i állapot szerint lehetett maximum 200 hold földje? A 200 hold földet, ha 25 aranykoronás is lenne az, az márpedig nagyon valószínűtlen, hogy pont ilyen magas aranykorona értéket tenne ki, hát akkor is csak 500 000 forint körüli kártalanítási összeghez juthatnak az 5 millióval szemben. Hát vajon az Alkotmánybíróságnak az a határozata, hogy nem lehet diszkriminatív a rendelkezés, csak akkor érvényes, hogyha a magyar paraszt természetben kaphatná vissza az elrabolt földjét? De ha már degressziós táblázatban nézzük, akkor taposhatunk diszkriminatív módon is a magyar parasztra.

Nem értem ezt a koncepciót az Igazságügyi Minisztérium részéről, és egyáltalán nem értem, hogy ez hogy lehet megoldás.

De továbbmegyek. Ez a törvény mérhetetlenül sok vonatkozásban összeütközésben áll a második legfontosabb törvényünkkel, a Polgári Törvénykönyvvel. Hát a Polgári Törvénykönyvnek olyan rendelkezéseivel áll ez olyan szöges ellentétben, mint az opcióval. Hát az opció a Polgári Törvénykönyv szerint egy olyan jogintézmény, amely kógens, és amellyel szembeni kikötés, még szerződéses kikötés is semmis. Nos, ez a törvény, ez egy csomó diszkriminatív megoldást tartalmaz, de ezek mind eleve semmiek, mert szembenállnak a Polgári Törvénykönyv előírásaival, amely ugye kimondja egyrészt, hogy a határozatlan időre szóló opció az hat hónap, a határozott időre szóló öt hónap. Ezzel szemben a kártérítési törvénytervezet nagyvonalúan azt mondja, hogy 30 nap. És mit ér a 30 nap? Olyan 30 nap, amelyet beágyaz a Polgári Törvénykönyvtől teljesen idegen államigazgatási eljárás menetébe, és ezen belül tulajdonképpen egy olyan lehetetlen helyzetet teremt, hogy ha elolvassák a kárpótlási törvénytervezetet, akkor látni fogják, hogy ez az opciós jog a valóságban még egy törvényes elővásárlás intézményével sem ér fel. Azért nem ér fel, mert a törvényes elővásárlási jognál minden további nélkül tudom gyakorolni az elővásárlási jogomat, hogyha én azt kikötöttem, de itt ez a kártérítési törvény millió megkötést alkalmaz. Azt monda, hogy csak akkor kaphatod vissza a földedet, ha ezt csinálod, azt csinálod, amazt csinálod, ha ott laksz állandóan – sérti megint az alkotmá-

nyos jogait az embernek, tehát kezdem itt. De megyek tovább, ugye, megmondja, hogy abban az esetben hogy tudok élni, hogyha ugyanahhoz a szervhez fordulok – magyarul mondva a tszcss-hez -, aki elrabolta a földemet, és ő fogja elbírálni, hogy majd vajon hogy tudom én visszakapni a földemet. Hát egy nonszensz, jogtechnikai megoldásnak is megmosolyogtatni vagy megkönnyezni való! A kettő között lehet választani, de hogy nem a magyar Parlamenthez való, azt erről a helyről felelősségem teljes tudatában ki merem jelenteni.

Na most, már arról nem beszélek ugye, hogy miután ez az opciós előírása a kárpótlási törvénynek egy csomó diszpozitív intézményt tartalmaz, olyan diszpozitív intézkedéseket, amelyek a kógens rendelkezésekkel szemben eleve semmisek kell hogy legyenek. De hasonlóképpen ütközik ez a törvény a Polgári Törvénykönyv öröklési jogi intézkedéseiben is. Na most, ugye, minket próbált megnyugtatni ezzel kapcsolatban a közigazgatási államtitkár úr – hivatkozván, ha jól emlékszem a Jász-Nagykun öröklési problémákra -, hogy ha mi nem fogadjuk el a kártérítési törvénynek ezeket a remek intézkedéseit, akkor mi még ilyen borzasztó nehéz jogintézményekkel is szembe fogjuk magunkat találni. Igen ám, csak hogy az államtitkár úrral szemben én gyakorlatban is alkalmaztam ezeket az öröklésjogi intézményeket, és azt kell hogy mondjam, hogy ezek egyszerűbbek voltak, mint a jelenlegi öröklésjogi rendszerünk, mert ezek az országbírói határozatok óta állandóan és töretlenül alkalmazott öröklésjogi intézmények voltak, amelyek – elnézést kérek, de – már egy negyedéves joghallgatónak sem okoztak problémát, tehát nem értem, hogy miért kell erre most ilyen rémülten hivatkozni.

Na most, ami a további kérdéseket illeti, nevezetesen, hogy lehet a kárpótlási jegyet beváltani – hát ugye, legyen szabad itt arra hivatkoznom, hogy én például olyan aggályokat látok, hogy azon túlmenően, hogy nincs meghatározva, hogy mi a fogalma, mi a meghatározása a kárpótlási jegynek, tehát adott esetben igenis komoly vita származhat ebből. Továbbmegyek a tételeknél, hiszen a kárpótlási jegyet, ha valaki fel akarja használni privatizálható vagyontárgy megvételére, akkor előállhat egy olyan helyzet, miután ezt a Vagyonügynökség fogja előkészíteni, mármint a privatizálható vagyont, a Vagyonügynökség esetleg azt mondja az év első hat hónapjában, hogy én előkészítem a vagyont privatizálásra. Erre az időre fogják lehetővé tenni, hogy én beváltsam a kárpótlási jegyemet – nem fogom tudni mire beváltani. A második 6 hónapban pedig azt fogják mondani, hogy most fölfüggesztem ennek a kárpótlási jegynek a beválthatóságát (*szórványos taps*), és mindezt

folytathatom 5 éven keresztül a beterveztett törvénytervezet szerint, és utána majd vitatkozhatunk azért, hogy a kárpótlási jegy most vajon fölér-e capítaly-jeggyel vagy sem, mert azt társasjátéknál nagyszerűen lehet használni, de privatizálendő vagyokra nem. (*Taps.*)

Na most, végül nagyon röviden, mert nagyon elszaladt velem az idő, egyáltalán hogy adható vissza a föld, vagy hol adható vissza a kártérítési-kárpótlási törvény tervezetében? Na most, legyen szabad itt arra hivatkoznom, hogy hogy adható vissza, ezzel kapcsolatban kemény viták voltak már. Fölmerült számtalanszor, hogy ha nem ez a megoldás, akkor mindenképpen meg kell terhelni a földeket azzal a teherrel, ami rajta van, és milyen nagyszerű intézkedés az, hogy mit itt most már elértük, hogy nem teherrel kell a parasztnak visszakapnia a földet. Én erre mindig azt szoktam mondani, hogy ez egy olyan jogi helyzet, mintha egy rabló betörne a lakásomba, elvinné az összes vagyonomat, amit én az életem során szereztem, majd ezt követően bíróságtól kapnék egy felszólítást, hogy a rabló úrnak volt még 20 millió forint tartozása, azt is fizessem ki. (*Derűtség.*) Hát ez körülbelül jogintézménynek ilyen.

De nézzük meg, hogy ennek a törvénynek a szellemében én hogy tudom visszakapni. Ugye nagyvonalúan azt mondja ez a törvény, hogy általában a bevitt földdel azonos értékű, illetőleg művelési ágú földet kell kiadni. Igen ám, de legyen szabad nekem felhívnom az 1959. évi 7-es számú törvényerejű rendeletet, tehát a dühöngő sztálinista jogrendszernek az egyik ocsmány jogalkotását, és azt kell hogy mondjam, hogy ez még mindig jobb, mint a jelenlegi törvénytervezet (*derűtség, taps*), mert ez nagyvonalúan – nehogy azt higgyék, hogy ez megmosolyogni való, ez szomorú -, tudniillik ez a törvénytervezet nagyvonalúan még azt is kimondja, hogy a bevitt földdel lehetőleg azonos nagyságú földet is adjanak ki. Ez már most sincs kimondva, pedig ugye ez létkérdés, mert itt lehet általában a parasztokat a legjobban becsapni, hogy ha nem azonos nagyságú földet kap vissza, mert akkor kaphat más aranykorona értékkel, más nagyságban olyan földet, amellyel mérhetetlenül sok gondja van. De még ha arra hivatkozom, hogy olyan megoldásai vannak ennek a törvénytervezetnek, amelyeket a régi sztálinista megoldásból vett át, akkor nehogy azt higgyék, hogy én bántani akarom ezt a törvénytervezetet. Ez a valóság, hiszen hadd utaljak arra, hogy nagyvonalúan megengedi azt, hogy belépjen az ember a termelőszövetkezetbe. De hisz ezt megengedte a sztálinista jogrendszer is, hogyha valaki megörökölte a földjét, és azt akarta, hogy ne vegyék el tőle, lépjen be a termelőszövet-

kezetbe. Tehát azt kell mondjam, hogy ez a törvénytervezet számos olyan jogintézményt átvett, amelyre mi csak borzalommal mint a sztálinista jogalkotásra szoktunk hivatkozni.

Ezért én tisztelettel kérem a Házat, hogy a most beterjesztett törvényjavaslatot ne fogadja el, ellenben a Független Kisgazdapártnak mindazokat a módosítványait, amelyeket mi akként terjesztünk be, hogy minden szakaszhoz a címtől kezdve külön-külön, de hogy végül is, ha valamennyit megsza-
vazzák, az egy önálló, komplett törvényként jelenjen meg, azt fogadják el, és ebben az esetben ennek a most kifogásolt törvénytervezetnek ezeket a rettenetes hiányosságait ki tudjuk küszöbölni.

Köszönöm a türelmüket. *(Taps.)*

*Országgyűlési jegyzőkönyv (részlet),
1991. február 4.*

**FÜGGETLEN KISGAZDA FÖLDMUNKÁS
ÉS POLGÁRI PÁRT
BUDAPESTI KÖZPONTJA**

M E G H I V Ó

az 1991. március 9-én /szombat/ de. 10 óra-
kor kezdődő nagygyűlésre
helye: Testnevelési Főiskola Aulája, Bpest,
XII.ker. Alkotás-u.44.

" K i u t a c s ő d b ő l ! "
(kivezető ut a válságból)

Előadó: Dr. Torgyán József
a FKGP.parlamentari frakció vezetője,
Budapest-i Szervezet elnöke

ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐ

TORGYÁN JÓZSEF BESZÉDE A TESTNEVELÉSI FŐISKOLÁN RENDEZETT NAGYGYŰLÉSEN

Hölgyeim és uraim!

A jelenlegi helyzetünket leginkább egy repülőgéphez hasonlíthatnám, amely kezd zuhanni a mélybe és ebben a helyzetben valamit tenni kell, ha nem akarunk mindannyian elpusztulni. Nevezetesen odaugrani a kormányhoz és a repülőgépet felrántani, hogy az állóvíz-politika helyett most már előre haladjunk, de nem a fékbe kell taposnunk, mert az a halálunkat jelenti, hanem a gázba, és egyenesen előre ki kell törnünk. Ha meg tudjuk találni a kitörési pontokat, valóban most már nem engedjük az állóvíz-politikát folyni, akkor győztünk, de ha ezt a politikát eltűrjük, amit eddig folytatott a kormányunk, akkor ez az ország lassan el fog sorvadni, mert ez a haladás sehová sem vezet, csak a csődbe.

Akkor, amikor én kértem Önöket, hogy legyenek a segítségemre, és találjuk meg közösen a kivezető utat, akkor egyben már jelzem is, hogy mit tartok a mai beszédem céljának: nyilván nem azt, hogy én valamiféle csodaelixírt adjak és én oldjak meg mindent, ami megoldható. Hiszen erre én nyilván képtelen vagyok.

Azért kértem Önöket, hogy jöjjenek el erre a napra, egy vitaindító előadásra, hogy vegyenek részt, kapcsolódjanak be az ország helyzetének jobbra fordítására irányuló munkába és közösen találjuk meg a kivezető utat. Közösen építsük fel az országunkat, ha kell, akár egy új honfoglalás útján is.

Ahhoz azonban, hogy előrelépünk, mindenféleképpen egy olyan helyzetet kell teremtenünk, amikor megvan a lehetősége az előrelépésnek. A legfontosabb kérdésekben tehát intézkednünk kell. Nem holnap, nem holnapután, hanem ma és a leghatározottabban.

Ilyen kérdések egyike a tulajdoni viszonyok rendezetlensége és hadd tegyem mindjárt hozzá: akkor, amikor a tulajdonviszonyok rendezetlenségét elsősorban a kormányon kérem számon, azt mondom: nemcsak hiba, hanem jóvátehetetlen bűn is volt, mikor a *kormány a hatalomra* jutása első pillana-

tában nem rendezte a tulajdoni kérdéseket. Ennek megállapítása mellett végtelen szomorúságomat fejezem ki, mert az ország ilyen kritikus helyzetben van, hogy amikor a teljes gazdaság az összeomlás állapotában van, amikor *az összeomlás állapotában van a teljes államapparátus*, a közbiztonság lényegében megszűnt, azt hiszem, minden túlzás nélkül állíthatom: ez van minden területen, akkor ebben a helyzetben mindannyiunknak össze kellene fognunk, hogy előre haladjunk, ahogy Önök is össze kívánnak fogni velem, amikor eljöttek erre a mai napra.

Sajnos akad olyan politikai erő Magyarországon, aki kivonja magát ezek alól. Vajon – kérdezem én a Szabad Demokraták Szövetségétől – a magyar embernek, amikor a hazája bajban van, úgy kell-e viselkednie, mint ahogy a Szabad Demokraták Szövetsége teszi? Hogy azt mondja: őt többet nem érdekli a kárpótlási törvény. Hát ki oldja meg az ország nehéz helyzetét, ha nem mi? Mi, akiket a nép odatett a Parlamentbe? Hát vajon megengedheti-e magának egy politikai erő azt, hogy azt mondja: ő félrevonul, ő ebben a harcban nem vesz részt?

Tudom, hogy nagyon nehéz a helyzetünk, hisz ez a kárpótlási törvény, amelyet benyújtott a kormány, ez egy botrányosan rossz, egy elfogadhatatlan javaslat, de a legelfogadhatatlanabb az, ha mi nem küzdünk azért, hogy a rosszból is jót teremtsünk. Ezért én arra kérem a szabaddemokrata barátainkat, hogy gondoljanak arra: ők éppúgy ennek az országnak az állampolgárai, mint mi, ezért bírálják felül az álláspontjukat, segítsenek nekünk, ne húzódjanak félre és munkálkodjanak az országunk mielőbbi felvirágoztatásán. Ugyanez a kérésem a FIDESZ-támogatókhoz is, mert hiszen vannak, akik azt mondják: milyen zseniális ötlet azt mondani, hogy senki ne kapjon semmit akkor, amikor egy kérdést meg kell oldani. A tagadás az soha nem jelentett országépítést. Akkor, amikor a FIDESZ arra az álláspontra helyezkedik, hogy ne történjék semmi, akkor ugyanolyan álláspontot foglal el lényegében, mint a Szabad Demokraták Szövetsége, tehát sajnálatos módon éppúgy félrehúzódik az ország bajainak megoldása elől, mint ahogy tette a Parlamentben akkor, amikor a trianoni sorsfordulón felmerült kérdésre kívánt a Parlament állást foglalni és a FIDESZ nem átallotta kivonulni a plenáris ülésről.

Sajnálatos módon ilyenek kell megítélnem az SZDSZ Szent Korona ügyével kapcsolatos állásfoglalását is, amikor is számomra meglepő módon olyan kijelentést tett a vezető, hogy ez számukra annyi, mint amikor a címerre egy svájcisapkát akarnak húzni. Most, amikor az ország jobbítása céljából

összejöttünk, azért kell visszatekintenünk erre a helyzetre, mert figyelembe kell vennünk a jövő meghatározásánál mindazt, ami a többpárti választások után történt. És nyilvánvaló, hogy ezt azért kell tennünk, mert akkor, amikor a *többpárti parlamenti választások kapcsán a nép* igent mondott a többpárti rendszerre és nemet mondott a balsevizmusra, akkor csak ezekben a főbb kérdésekben tudott állást foglalni.

De valójában nem tudott dönteni a rendelkezésre álló menüből, mert hiszen ismeretlen volt számára a Kisgazdapárt éppúgy, mint a Szociáldemokrata Párt, de nem ismerte az SZDSZ-t és az MDF-et sem, hiszen csak ígéreteket kapott, azok között válogathatott, de nem tudott valójában dönteni. Ez egy rendkívül fontos kérdés akkor, amikor a jövőnk eldöntjük, hogy mit tegyünk, mert most már választási lehetőséget kell adni a népek, egy valóságos döntési helyzetet kell teremteni, amikor nem egyes pártpolitikusok, hanem a nép dönti el, hogy merre, milyen tempóval haladjunk és mi legyen a célunk.

Utalnom kell arra, mikor ezekről beszélek, hogy melyek a főbb bajaink a tulajdonjog rendezetlensége mellett, mert csak így lehet a kitörési pontokat is megjelölni. A tulajdoni kérdéseknél valóságos gondot jelent az, hogy vannak, akik ezt csak hirdetik, de azt a valóságban csak hirdetik és nem tartják be. Sajnálatos módon ezek közé tartozik a Demokrata Fórum egy része is, az SZDSZ-en, a FIDESZ-en és az MSZP-n túlmenően és ez rendkívüli gondokat jelent a kérdés eldöntésénél. Pedig – és itt utalnék arra, hogy a közvetlen környezetünkben, pl. Csehszlovákiában – egyáltalán nem az jelent gondot, hogy reprivatizálás legyen-e, vagy sem, hanem a gondot csak az időpont helyes eldöntése jelenti, tehát hogy 1948-tól-e vagy 1945-től-e. Tehát gondot jelenthet az időpont, a kör eldöntése, de magának a reprivatizálásnak a fogalma mellett mindenki kiáll. És ez fontos, mert állást kell foglalnunk abban, hogy a jogállamok sorába be kívánunk-e lépni, át kívánjuk-e lépni az Európa Házhoz vezető küszöböt, vagy sem.

Mert ha át kívánjuk lépni e küszöböt, akkor nem lehet vita: a tulajdonjog szentségét helyre kell állítani. A tulajdonjogot a jogrendünknek megfelelően vissza kell adni. Ez azt jelenti, hogy a károkozás előtti állapotot vissza kell állítani úgy, ahogy azt a Polgári Törvénykönyvünk is kimondja. Egy olyan helyzetet kell teremteni, mintha a károkozás be sem következett volna. Ott, ahol a tulajdonjog helyreállítható, tehát a földek esetében, ott nem lenne szabad késlekedni a tulajdonjog helyreállításával, mert különben vidéken nemzeti katasztrófa lesz.

Higgyék el nekem, hogy talán vannak az országnak olyan pontjai, ahol nem merül fel ilyen élesen a kérdés, de ott például, az én szülőföldemen, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol kilométereket utazhat az ember a sárban, homokban és nem talál más megélhetési lehetőséget, csak a földet, ott nem lehet kérdéses a föld tulajdonának és megművelésének a lehetősége. És ott nem lehet várni őszig, hogy majd egy évvel később ...

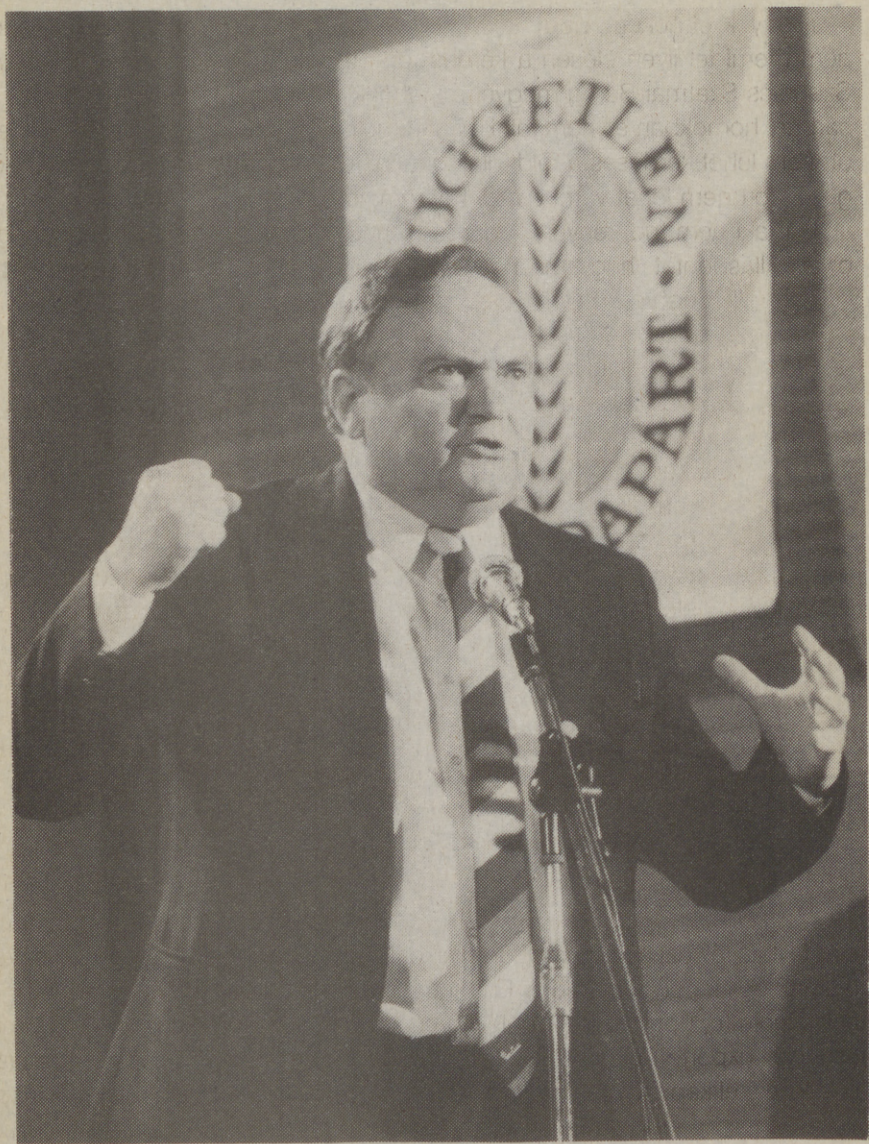
Hát aki nem tud kenyeret adni a gyerekének, az nem tud elfogadni egy olyan álláspontot, hogy mi most ügyetlenek voltunk, és a kormánynak tíz hónap kellett eddig a fejtöréshez.

Ha Torgyán József soha meg sem született volna, akkor is ez a tény fennáll, hogy a föld Magyarországon számos területen a megélhetés egyetlen forrása. És ha ez így van, akkor a tulajdonjogot azonnal helyre kell állítani, mert nem lehet megvárni, hogy a nép kétségbeesésében cselekedjen. Ez nem felbujtás kérdése, hanem egész egyszerűen kenyér kérdése. Ezt meg kell a kormánynak értenie.

Ha egyszer erről másként gondolkodik a kormány és máshogy gondolkodik a nép, akkor sohasem a kormánynak van igaza. A Független Kisgazdapárt nem véletlenül tűzte a zászlajára a reprivatizációt és a földtulajdon biztosítását és visszaadását, hanem humánus megfontolásokon kívül gazdasági racionalitása is volt ennek a tervnek. Ugyanis felismertük, Magyarországon az ipar annyira lezüllött, kétségbeejtő állapotba került, hogy az ipar rendbehozatalára sok-sok évre van szükségünk. A kitörésre nem maradt más lehetőségünk, mint hogy megsegítsük a mezőgazdaságot és az élelmiszeripart.

Ide kell valamennyi anyagi erőnket összpontosítani, miután belföldi piac nincs, marad egyedül az exportlehetőség. Amikor mi ezt meghirdettük, minket bugrisnak neveztek ezért, parasztpártnak, akiknek nincs programjuk, ezért kitalálták ezt a földügyet, de amikor megtisztelt bennünket látogatásával hazánk egyik gényusza, Teller Ede, és megismervén hazánk helyzetét maga is kijelentette, hogy az egyedüli kitörési pontot a mezőgazdasági és élelmiszeripari exportban látja, attól kezdve kezdik elismerni a Független Kisgazdapárt ezzel kapcsolatos programjának ésszerűségét is. De a tulajdonviszonyok rendezettsége nélkül a külföldi tőke sem tud bejönni hazánkba. Amíg ez nem rendeződik, nem jön be a tőke, mert az csak a biztonságot szereti, ahol nem kell tartani a körülmények változásától.

A tőke semmi mástól nem idegenkedik annyira, mint a *bizonytalanságtól* és a *kiszámíthatatlanságtól*. Ha mi nem teremtjük meg a stabilitást gazdasági

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930

és politikai területen, akkor a tőke soha nem fog bejönni. De a kormány által kitalált kárpótlási jegyekkel való operálás sajnálatos módon nem tudja megoldani a kérdést, hanem az káoszt fog előidézni. ...

Mi a tényleges helyzet a privatizálható vagyron átválthatóságánál?

Jogellenes ez az egész struktúra és nem értem, hogy a kormány, amely meghirdette, hogy a jogállamiság talaján akar állni és az Európa Házba be kíván lépni, hogy hozhatott meg egy olyan törvényjavaslatot, amely szembenáll mindenfajta európai és a magyar jogrenddel is. Például meghirdette, hogy az embernek ott kell laknia, ahol a föld van, ... pedig Önök tudják, hogy azoktól, akiktől elvették a földjüket, általában el is űzték őket a lakóhelyükről.

Tehát ez megint azt jelenti, hogy az üldözöttel szemben az üldözöt részeseítik előnyben, hisz az valóban ott lakik, ahol a föld van, ahonnan a tulajdonost elűzték.

A harmadik évezred küszöbén előjönni a röghözkötöttséggel, hát jobbágyokat akar csinálni a magyar kormány a parasztokból? Hát a szabad költözködés joga alapvető emberi jog! Ez elfogadhatatlan hozzáállás, ezt nem lehet megengedni. Mindenekelőtt egy olyan helyzetet kell teremteni, amikor is egy alapvető strukturális változtatást hajtunk végre. Gondoljanak vissza mindjárt a parlamentre! Gondoljanak arra, hogy 386 ember ilyen picí ország-hoz milyen eltűzöttan sok! Ezt nem bírja el az ország.

Sajnos a parlament összetétele sem olyan, ahogy azt a magyar nép igazán szerette volna. De ez nem a választójogi törvény hibája. Mindenkinek más volt akkor erről az álláspontja, mindenki hadakozott mindenkivel, ezért ez egy ösztövérv törvény lett a politikai megállapodásoknak megfelelően. Persze hogy kell új törvény, de kétharmados törvényről van szó és ennél politikai konszenzus kell, anélkül nem lehet jogi struktúrát teremteni. Itt hadd mutassak rá arra, hogy mielőtt a szabadon választott parlament megválasztotta a miniszterelnököt, már azt megelőzően politikai kompromisszumot kötött a pártok háta mögött az MDF és az SZDSZ. Anélkül, hogy ezekről a tárgyalásokról bárki tudott volna, ők a lényegi kérdésekben megegyeztek, eltörölték egy csomó esetben a kétharmados szabályt, megállapodtak a köztársasági elnök személyében, és amíg mi vitatkoztunk a közvetlen vagy közvetett köztársasági elnök választásáról, addig ők erről megegyeztek.

Ez rányomja a bélyegét a parlament működésére, mert a miniszterelnöki felelősség és a bizalmatlansági indítvány olyan jogi konstrukciók, amelyek gúzsban tartják az egész kormányzati és parlamenti munkát. Nehéz változ-

tatni ezen a helyzeten. Tehát azt kell hogy mondjam, hogy az MDF és az SZDSZ titkos paktuma a demokrácia sírját ássa meg. Hasonlóképpen tragédia volt az egész államapparátus átalakítása. Tudniillik egyszerre történt változtatás a miniszterelnöki hivatalban, a minisztériumokban és emellett behozták az önkormányzati rendszert. Itt tudni kell, hogy ez az én szememben a legnagyobb politikai bűn.

Önkormányzatra szükség van, de a választásokat nem úgy kellett volna megejteni, mint ahogy az megtörtént, hanem először a tanácsi struktúrában meg kellett volna szereznünk a vezető pozíciókat az utolsó gépírónőig bezárólag és akkor lehetett volna választásokat tartani. De enélkül viszont azt jelentette, hogy a szervezetlen volt ellenzéki erők átadták ezeket a pozíciókat a kommunizmusnak. Ennek következtében a rendszerváltás nemhogy nem történt meg, hanem konzerválták, felinjekciózták a földön fekvő ellenfelet. Nem tudom, hogy lehet ilyen hibát elkövetni.

Ez a sok változtatás azt jelentette, hogy hirtelen szétverték az egész jól működő apparátust, aminek bár mutatkoztak gyermekbetegségei, de ezekkel a jogi váltásokkal teljes káoszhelyzetet idéztek elő. Ez most megmutatja az „eredményét”. Káoszt idéztek elő gazdasági és igazgatási vonalon és szinte mindenütt. Hát kérem, ma már azt sem lehet megakadályozni, hogy kivágják a fákat! Nem lehet megakadályozni, hogy levágják az állatállományt!

Mindenhez minimum a parlament kellene, mert annyira nem működik az egész apparátus. Ezt azért mondom, mert szinte nincs az állami életnek olyan területe, amelyhez ne kellene hozzányúlni, ha változtatni akarnánk. Ahhoz, hogy egy rendszerváltás megtörténjék, ahhoz végbe kell mennie a változásnak politikai, és egyéb területeken is. Na most nézzük meg, hogy lehet gazdaságilag kitörni!

Először szólnom kell az államadósság kérdéséről. Az nem vitás és el kell ismernem, hogy a szocialista társadalmi rendszer a földkerekség egyetlen olyan struktúrája, amely képes arra, hogy békés eszközökkel, csupán a termelés eszközeivel katasztrófahelyzetet idézzen elő. Mert ezt eredményezte a 40 éves állampárti működés. Mi ugye megkaptuk a hatalmat 22 milliárd dollár államadóssággal és 1400 milliárd forint költségvetési hiánnyal. Nekünk ebből a helyzetből kellett volna kitörni. De kérem, nem történt meg a régi rend lezárása érdekében a vizsgálat, de ki vette fel a pénzt és mire fordította, egyáltalán, Magyarországon maradt-e ez a pénz, vagy egy általunk ismeretlen valamiféle nagyhatalom érdekeit szolgálta-e, erre gondolni sem merek már.

Na szóval erre gondolni kellett volna, a bűnösöket felelősségre vonni és hasonlóképpen kellett volna cselekedni a politika terén is. Hornyák úr, aki itt ül a díszasztalnál, igazolhatja a szavaimat, hogy pl. az 56-os hősök özvegyei 370 Ft-os nyugdíj-kiegészítésben részesülnek, ugyanakkor az állampárti kedvezményezettek 40-50 ezer Ft-os nyugdíjat élveznek.

Az 56-os hősök özvegyei ezenkívül egyéb szenvedéseknek is részesei voltak, mert ugye a házukat elvették, a holmijaikat elvitték, de egy 56-os üldözött még most sem mind kap segítséget, pl. a Kisgazdapártban is dolgoznak olyanok, akik üldözöttek voltak és munka után nem tudnak hová hazamenni, mert nincsen lakásuk. Addig nekem senki se állítsa, hogy el lehet kezdeni egy új rend építését, amíg ezeket a kérdéseket le nem zárjuk. Ezt csak úgy lehet lezárni, hogy azokat, akik ezeket a bűnöket elkövették a magyarok ellen, lövették a népet, hát nem hiszem, hogy bármiféle jogrendbe ütközne, ha ezeket felelősségre vonnák. Nyugaton, ha valaki bármilyen bűncselekményt elkövet, azt az egész földkerekségen üldözik.

Kérem, mi is üldözzük a II. világháború háborús bűnöseit, a nácikat, de a szemünk előtt élő nácikat nem vonjuk felelősségre. Tehát – és ezt csak azért mondom, hogy világos legyen – ahhoz, hogy előrelépjünk, kell egy kiegyezés, de a kiegyezésnek vannak feltételei.

Nyilvánvalóan nem akarjuk a 800 ezer kommunistát bántani, hát senkinek nem jut eszébe, hogy egy régi párttagot, csak mert egy szelet kenyérral nagyobb szeretett volna magának és a családjának, azért üldözni fogjuk. Más kérdés, hogy nem örülök annak, hogy ennyien beadták a derekukat, de mi ezekkel nem foglalkozunk, mi csak a tömeggyilkosokkal foglalkozunk és a nép kifosztóival és az ország tönkretévőivel. Mindenkinek világosan kell látnia, olyan rendszert szeretnénk létrehozni, amely mindenkinek boldog, nyugodt életet tesz lehetővé, másrészt viszont ebben a rendszerben a házaárulás és a népnúzás nem lehet jövedelmező magatartás.

Visszatérve az államadóságra: én abból indulok ki, hogy ez az adósság megvan, ezért nekünk nem visszafelé, hanem előre kell tekintenünk. 1991-1992-1993-ban 11 milliárd dollár összeget kell megközelítően tőke- és kamattörlesztésre fordítanunk. Ez lehetetlen, ilyen mennyiségű devizát ez az ország előteremteni nem tud. Na most én mit kifogásolok a kormányzatnál? Tehát nehogy bármelyik jelenlévő újságíró félreértse a szavaimat: én nem azt mondom, hogy meg kell tagadni a fizetést, én soha ilyet nem mondtam, és nem is gondolok erre, más megoldás van. De kérem, bűnös könnyelműségnek tartom a kormány részéről, hogy egy olyan helyzetben, amilyenben ez

az ország volt, amikor is az egész Nyugat érdekelve volt abban, hogy a szovjetunióbeli állapotok miatt is mutassunk egy olyan példát a széthulló szovjet birodalom számára – szóval bűnnek tartom, hogy meg sem kíséreljük ebben a helyzetben, hogy könnyebb adósi pozíciót érjünk el, hát ilyen bűnt nem lehet elkövetni a magyar nép terhére!

És itt van mellettünk egy olyan, a Szovjetunió széthullásából adódó piac, amilyenre az egész Nyugat évszázadokig áhítozott. Hisz ők egymással versengenek, olyan ipari nagyhatalmak, mint az USA és Japán sem tudják már hol túllícitálni egymást, mert nincs piacuk és kell ezeknek az országoknak egy bázisország, amely mi lehetnénk a Nyugatnak. De mi nem használjuk ki a nehéz adósi pozíciót arra, hogy megegyeznénk a járulékos kérdésekben!

Tehát nálunk, ahol ilyen millió sok ütkártya van a kezünkben, miért nem lehetett megkísérelni pl. azt, hogy mi élelmiszer-termelő ország vagyunk és az élelmiszert nem is tudjuk pillanatnyilag eladni és a magángazdálkodásra való átállásban egyébként is sokkal több élelmiszert fogunk termelni, szóval miért nem lehetett kiharcolni, hogy mi nem konvertibilis valutában fogjuk az adósságainkat kifizetni, hanem mi élelmiszerben fizessük az adósságot. Vagy hogy mi annak fogunk először fizetni, aki hajlandó a mi visszafizetésünket mondjuk vegyes vállalat formájában működtetni és pl. az NSZK-ban, vagy itt-ott magyar-német és így tovább vegyes vállalatokat, vegyes üzleteket lehetne létrehozni.

Nem igaz, hogy ezt nem lehetett volna kihasználni, hogy: megkapod a pénzedet, de építsél velünk együtt Szabolcs-Szatmárban egy-egy ilyen, olyan munkahelyet és akkor a felét betudjuk az én adósságomba, a felét megkapod készpénzben és akkor 50-50% mellett létrehozzuk a részvénytársaságot. Millió ilyen lehetőség lett volna, de a magyar kormány ezt nem használta ki.

Ugyanakkor a körülöttünk lévő országok már nem fizetik az adósságaikat, nem fizeti Lengyelország sem, nem fizeti Csehszlovákia sem, hát miért nem lehetett a vázolt helyzetet megteremteni? Nem megoldás, ha azt mondom, hogy ezt az adósságot a kommunistáktól kérjük számon, hát ez nem megoldás. Eddig volt ez az ügy a kommunisták asztala, innentől a mi asztalunk. Egy vezető nem azért vezető, hogy együtt siránkozzon a néppel az állampártból ittmaradt adósságon, hanem azért vezető, hogy a lehetetlent is megoldja és ha kell, vizet fakasszon a sziklából. Menjünk tovább, hogy milyen lehetőségeink vannak a gazdasági kitörésnél.

A következő, amit nem is tudok eléggé a kormány szemére vetni: a

világkiállítás lehetősége. Hogy lehetett tíz hónapig semmit sem tenni ebben az ügyben? Én tudom, hogy a világkiállítás az nem egy győzelem, hanem az egy lehetőség, amit jól ki lehet használni. De egy országban milyen lehetőség adódik? Szinte semmilyen lehetőség nem adódik, évszázadokon keresztül jó, ha egy lehetőség adódik, mint ahogy nálunk ugye volt a millennium idején is. Tudják-e, hogy a millennium előtt a mi nagyjaink hogyan gondolkoztak? Mi Széchenyitől tanultuk meg, hogy a hitellel lehet országot is építeni! De ésszel kell a hitellel is bánni. Mielőtt a kiegyezés 1867-ben meg lett volna, előtte volt egy véres leszámolás. Lezártak egy időszakot és utána jött a politikai kiegyezés. Mi tette lehetővé a millenniumot, ahol is az ország több száz évet fejlődött? Először is az a felismerés, hogy politikai egyezséget kell kötni.

Hát látják, mi folyik a parlamentben, mi folyik mindenütt, nem lehet úgy előrelépni, hogy le ne zárjunk egy politikai korszakot, hogy ne kössünk kiegyezést. De ehhez először egy rendszert le kell zárni, és csak utána lehet kiegyezés. Mert ha addig történik a kiegyezés, az az átmentést jelenti. Ha azután, akkor az a békét jelenti. Gondoljanak arra, hogy Magyarországon ez alatt a néhány évtized alatt felépült például Budapest legnagyobb része és tudják, hogy miből épült fel? Nem magyar pénzből, hanem külföldi tőkéből! Mert a magyarnak akkor sem volt pénze. Budapest 60% külföldi tőkéből épült fel.

De Önök közül ki tudja már, hogy pl. az egész Haris köz egy görög kereskedőé volt? Kit érdekelt akkor, hogy azt egy görög veszi meg? Most sem kellene hogy érdekeljen, csak hozzák be a pénzt, az épületeket úgysem tudják elvinni, azok itt maradnak Magyarországon! Ez tette lehetővé Magyarországon, hogy itt épült fel először a földkerekségen pl. a földalatti, sehol a világon nem volt ilyen, itt épült először fogaskerekű.

De a párizsi is, ha valami ékszert akart csináltatni egy nagy eseményre, akkor Budapestre jött el. Minden tekintetben a világ élvonalában voltunk. Ha a walesi páros akart egy exkluzív gépkocsit magának, akkor – miután egyedi gépkocsik gyártásában is az élen jártunk – itt csináltatta. Ennél a világkiállításnál is hallatlan lehetőségeink lennének, de ezeket a lehetőségeket ki kellene használni. Munkahelyek ezreit lehetne teremteni, a vállalkozók ezrei tudnának meggazdagodni.

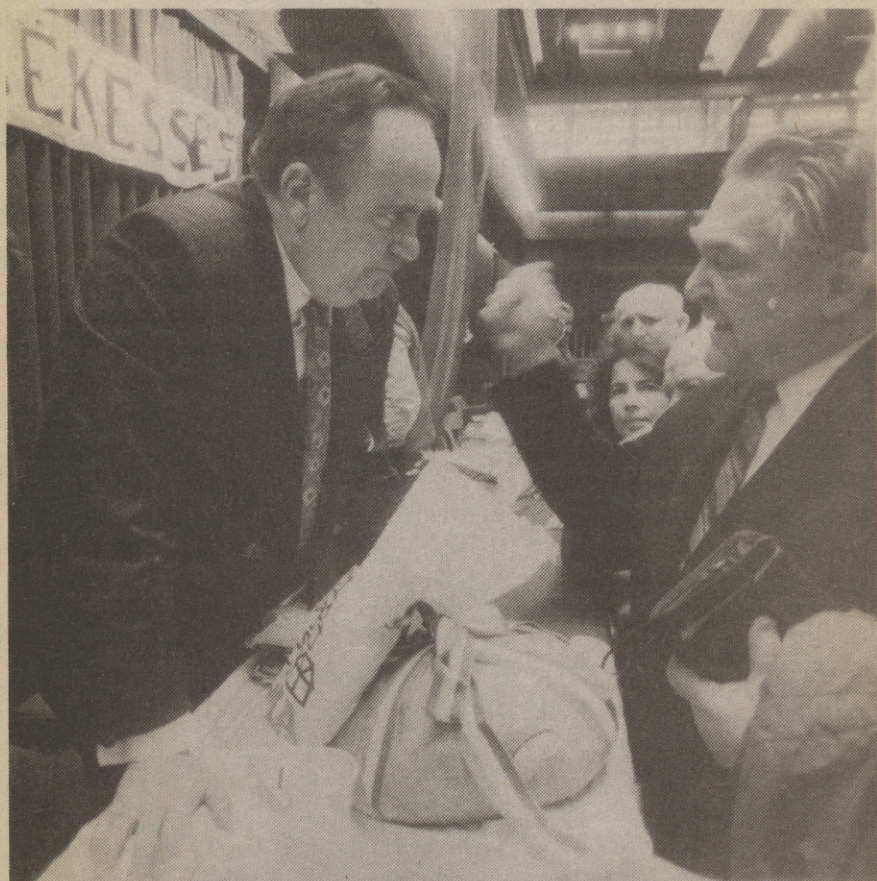
Hát a mi polgárságunknak is kell hogy legyen olyan része, amely meggazdagszik, mert azok lesznek az ország lendítő kerekei. Ha mi ehhez a

meggazdagodáshoz nem tudunk hozzájárulni, ha ehhez őket nem tudjuk hozzásegíteni, akkor valamennyien koldusok maradunk!

De ugyanígy lehetővé kell tennünk a parasztoknak is, és így tudjuk az országot megmenteni. Az egész folyamatban az a leglényegesebb, hogy egy sokkal gyorsabb ütemet kell felvenni a vilákiállítás miatt, amely egy lökést adhat, mert most állóvíz van, katasztrófa helyzet van. Nehogy azt higgyék, hogy pl. Szabolcs megyének nem érdeke bekapcsolódni a vilákiállításba csupán azért, mert a turistaáradat rajtuk keresztül nem fog beözönlöni! Hát azoknak is lehetőséget lehet adni úgy, hogy nemzetközi tendereket írunk ki, azt mondjuk annak a német kereskedőnek, hogy akkor fogod megkapni ezt és ezt a tendert, ha építesz Szabolcs-Szatmár megyében ezt meg azt.

Te másik kereskedő, akkor kapod meg a légiközlekedéssel kapcsolatos dolgot, ha szállító repülőtereket létesítesz saját magadnak Magyarországon és innen a világ összes részeire vihetjük majd a magyar konzerveket. Akkor ezek közelében millió kis vágóhidat, konzervüzemet lehet létesíteni. Vannak pénzemberek, akik keresik ezeknek a lehetőségeit, de biztosítani kell számukra a stabilitást. De ha begubódzunk, hogy nincs pénzünk, ha csak abba megyünk bele, amit a kormány meg tud oldani, akkor egy lépést sem fogunk előrehaladni.

De nézzük tovább a gazdasági lehetőséget. Melyek a bajaink, mit kell tenni. Itt van mindjárt a bérkérdés. Ezek a lenyomott bérek egyrészt valóban tönkreteszik a lakosságot, másrészt pedig inflációt gerjesztő hatása van, pont fordított eredményt érnek el, mint amit a kormányzat szeretett volna. Ugye először is összefüggenek egymással az adó, a bér és az importliberalizáció. Ez utóbbival kezdeném: az egész magyar ipart olyan körülmények között, amikor Nyugaton kisebb az adó, mert ott nem a termelést, hanem a fogyasztást adóztatják. Az egész adórendszerünk botrányosan rossz. Mert addig, amíg mi a termelést adóztatjuk, arra kényszerítjük az embereket, hogy két kézzel pazarolják a pénzt! A termelés megadóztatása tönkreteszti az ipart és a lehetőségeket. De az sem közömbös, hogy mennyi ez az adó. Ha a vállalkozók agyon vannak terhelve, például érdemesebb betenni a bankba a pénzt, mint vállalkozni, akkor hülye lesz kockázatot vállalni. Akkor megint nem lesz munkahelyet teremtő akció. Ehhez mindenféleképpen a bérekhez is hozzá kell nyúlni. Az, hogy a béreket lenyomták, és ezzel visszafogták a termelést és azt mondják, így több pénzünk lesz, ez nem így van. Mert ha mi a bért alacsonyan tartjuk, ez azt eredményezi, hogy a lakosság széles

Faint, illegible text, likely a caption or description of the photograph above.

12-18-1914
The first of the season
has been a very dry one
and the crops are
all well along in
the fall. The
weather has been
very good and
the crops are
all well along
in the fall.

The first of the season
has been a very dry one
and the crops are
all well along in
the fall. The
weather has been
very good and
the crops are
all well along
in the fall.

rétegei elszegényednek, nem tudják megvenni a belföldi fogyasztásra szánt eszközöket.

Ezzel nem ösztönzöm a vállalatot az exportra, mint ahogy azt a kormány gondolja, hanem a vállalatnak van egy kényelmesebb útja, mert miután nincs piacgazdaság, magyarán a prést fogja tovább szorítani, az árakat fogja felemelni, így megint kevesebb lesz a lakosság vásárlóereje. Emellett még ha kicsi a bér, akkor mindig nagy az anyagpazarlás, mert ez a kettő együtt jár, ez közismert közgazdasági fogalom. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy a kettő közül az anyag, az energia a drágább, azt kell hogy mondjam, a bérek mesterkélt leszorítása nemcsak azt jelenti, hogy kevesebb lesz a pénz, hanem azzal a szerencsétlen következménnyel is jár, hogy a nemzetet depressziós állapotba hozzuk ezzel.

Emelkedik a bűnözés, az erőltetett túlmunka fizikálisan tönkreteszi és szétzülleszti a családot, tehát morálisan zülleszti a társadalmat is.

Ezt mi kigazdák, akiknek Isten, Haza, Család a jelszavunk, ezt nem tűrhetjük el. Azáltal, hogy mi feloldottuk az importnak a tilalmát, és nem védjük meg a mi áruinkat megfelelő vámmal és hogy nem iktattuk ki az egyenlőtlen versenyhelyzetet, azzal, hogy ilyen alacsony a bér, magas az adótartalom, ezzel a sokkal előnyösebb körülmények között, modernebb gépekkel dolgozó Nyugatot előnyösebb helyzetbe hozom, tehát ezzel kiűjtük a magyar vállalkozót a piacról. Tehát a nyugatiakat segítjük meg, a magyarokat meg betapoosuk a sárba.

Igy nem lehet nemzeti felemelkedést létrehozni. Na most ugye a vámok kérdése is: máshol vigyáznak a védővámval és iparkodnak, hogy a kimenő árut segítsék. A belföldi értékesítés visszafogásával nem lehet piacot teremteni. Ez a szerencsétlen helyzet aztán azt eredményezi, hogy a magyar export sem tud megerősödni és lábbaállni. Modern könyvelési eszközökhöz kéne folyamodni, ez Nyugaton is így megy, könyvelési eszközökkel ki lehetne mutatni, hogy ki az, aki kilopja a nemzet vagyonát. Ha csak meghirdetnénk, hogy ezt fogjuk tenni, sok-sok milliárt dollár maradna az országban.

Szomorú csupán az, hogy nekünk, gazdasághoz nem értőknek kell törnünk a fejünket, mert sajnos a kormányzat ezeket a lehetőségeket nem használja ki. Hát kérem, az, hogy ma nálunk ilyen gazdasági pangás van, az nagyrészen a sorbanállásnak is betudható. A vállalatok sora hónapok óta nem jut a járandóságához, és ez borzasztóan leülteti a gazdaságot. Szerintem kiút lenne az, ha a bankárokat hagynánk bankároknak lenni. Igazi banki tevékenység itt nem folyik, mert banki vonatkozásban millió megkötés

van. De hogy hogyan is lehetne ezt a sorbanállást megszüntetni: véleményem szerint a nettó adósságállományunkat valamilyen banktechnikai eszközzel lehetne egymás között elszámolni. Ha csupán tőzsdésítenék ezeket a vállalati tartozásokat, és egymás között leszámolnák, már akkor hatalmas összegeket tudnánk beinjekciózni ebbe az állóvíz-gazdaságba. Az olyan lenne, mintha egy pangó tóba beengednék egy friss hegyipatak vizét.

De ilyen és ehhez hasonló intézkedések tömegét lehetne hozni például az energiagazdálkodás területén vagy a környezetvédelemben. A gazdasági vérkeringésünket pedig általában a privatizációval lehetne tökéletesen helyrehozni. Hogy hogyan? Önmagában egy hivatal felállítása csak egy falat jelent a kormány és a nép között. Általában viszolygok az ilyen hivataloktól, de egyetlenegy minisztériumot a sok felesleges helyett meg kellett volna csinálni: a privatizációs minisztériumot. Mert az egész állami létünk, a jövőnk függ ettől. Az államadósságot is csak a privatizálandó vagyonból lehetne kifizetni. Ehhez fel kellene gyorsítani a vagyon értékesítését, másrészt meg kellene akadályozni, hogy azt elherdálják és másoknak átjátsszák. ...

A parasztságot, a vidéket akarom elsősorban támogatni, de a szívem szorul össze a munkásságért is. Hát mit tud csinálni az a szerencsétlen ózdi munkásember, aki nyögi a törlesztőrészleteket, elbocsátás fenyegeti, ott van a két gyereke. Hát őket is meg kellene támogatni. És én nagyon nem szeretem azt, mikor azt mondják, hogy ez parasztpárt, ez munkáspárt, ez értelmiségi párt, magyar párt! Én ezt szeretem!

Aztán itt van két olyan társadalmi réteg, akik mellett nem lehet szó nélkül elmenni: egyik a kétségbeejtő helyzetben lévő nyugdíjasok, a másik a fiatalok. Hát egyik sem tud magán segíteni. A nyugdíjas azért nem, mert eltelt az idő felette, a fiatal meg azért nem, mert még nem jött el az ideje. Ki segítsen rajtuk, ha nem mi? Nem érdemeljük meg a magyar nevet és nem érdemeljük meg az ember nevet, ha mi eltűrjük, hogy a nyugdíjasaink sírva menjenek be a patikába, szégyenkezve menjenek ki a piacra. Vajon ezek a szerencsétlen sorsú édesanyáink, apáink este ha odaborulnak az imazsámolyra, hát nem jut vajon eszükbe, hogy miért hagyjuk, hogy így éljenek?

Ezt a kérdést nem lehet elütni azzal, hogy egy államnak nincs pénze. Ez nem igaz. Honvédségre, külügyre, belügyre, utazásra, parlamentre, mindenre jut pénz, csak a nyugdíjasra nem? Hát kérem, ez elfogadhatatlan! Vagy itt vannak a fiatalok: nekik sem jut más, mint hogy törjék a fejüket, hogy hová tudnának elmenekülni ebből az országból! Hát ez megengedhetetlen! Nem is miattuk, hanem miattunk és a haza miatt! Ha most nem teszünk valamit

értük, nem fogják vajon megkérdezni egyszer tőlünk: hát hogy tűrhattétek, hogy a mi életünk ilyen nyomorúságosan menjen? Nem tudnak lakáshoz, munkahelyhez, rendes megélhetéshez jutni, teljesen reménytelen a helyzetük.

Hát nem igaz, hogy Európa közepén és a harmadik évezred küszöbén egy olyan ország, amely nemrég még nagyhatalom volt, hogy egy olyan ország nem tud segíteni a fiain-lányain! Itt van mindjárt a lakáskérdés. Hát vannak földterületeink, van fánk, kövünk, hogy megépíthessük a lakásokat! Ezt nem lehet a fiatalokra hagyni nyolcezer forintos fizetésükből! Hát én most itt meghirdetem és ígérem, hogy keresztül is viszem: először is létre kell hozni egy olyan bizottságot, amelyben az egészt magyar nemzet részt vesz. Én innen, erről a helyről szólítom fel a köztársasági elnök urat, szólítom fel a miniszterelnök urat, hogy álljanak ennek a mozgalomnak az élére! De ha ez nyolc napon belül nem történne meg, hogy nyilvánosságra hozzák, akkor én magam fogok ennek a mozgalomnak az élére állni, és keresztül is fogom vinni! Hogy mire gondolok: a földek ingyen vannak ehhez, ingyen van a fa, ingyen van a kő, nemzeti és nemzetközi összefogásra van szükség. Tehát ebben a bizottságban ott kell lennie az összes érintett miniszternek, minden jelentős politikai erőnek, az Építőművészek Szövetségétől kezdve mindenkinek, aki ebben az országban számít! De kérem: nem Nemzeti Színházat fogunk építeni, hanem lakást a gyerekeinknek. És meghirdetjük Nyugaton, hogy minden hazánkfia segítsen ebben. Hozzuk össze ehhez a szükséges pénzt, de ha ez nem jön össze, akkor én a parlamentben föl fogok állni, hogy aki magyar, az álljon ki mellém vasárnap 10 órakor a volt Nemzeti Színház helyére, és ki fogjuk tenni a kalapjainkat. És mint Kossuth vagy Rákóczi idején, minden magyar járuljon oda, hozza a pénzét, az ékszerét, mindenét és adjuk oda a fiataljainknak.

Meggyőződésem, hogy lesznek képviselők, akik ki fognak mellém állni és addig nem fogjuk hagyni ezt a témát, amíg föl nem építjük ezeket a lakásokat. De hangsúlyozom: nem holnap, nem holnapután, hanem azonnal meg kell tenni. Különben a fiatalságunk elveszett!

És most a politikai kivezető út: Önök is tudják, hogy a parlamenti választásoknál a nép egy dologban választott: bolsevizmus vagy többpártrendszer. Miután nem ismertek bennünket, másban nem választhattak. Egyértelmű, hogy a nép elégedetlen a parlamenttel, a kormánnyal és az előrehaladással. Valami józan megoldásra van szükség, mert ez az ország sem gazdaságilag, sem sehogy nem bírna el egy választást.

A legszerencsésebb megoldás az lenne, ha a kormány kormányozna, úgy, ahogy a nép azt elvárja. Ha ez megtörténne, nem kellene törnünk a fejünket más megoldáson. De sajnos nincs olyan megbízható partner, akivel együtt lehetne haladni. Ebben a helyzetben egy lehetőség van: a legradikálisabb erő, a Független Kisgazdapárt mögé kell felsorakozni és olyan helyzetet teremteni, hogy a kisgazdák vezetése mellett gyorsabban haladhassunk.

Ehhez az kell, hogy a kormányzat belássa, hogy képtelen azt a változtatást létrehozni, amelyet az egész nemzet kíván. Fennáll például egy olyan lehetőség is, hogy a Kisgazdapárthoz csatlakoznak azok a parlamenti képviselők, akik a kormány által diktált haladási tempóval elégedetlenek.

Ebben az esetben egyik pillanatról a másikra a legerősebb parlamenti frakciót és egy hatalmas népi támogatást tudna ez a konglomerátum maga mögött. De ha ez a megoldás nem menne, még mindig marad az, hogy megállapodunk egy időpontban, ameddig a kormánynak bizonyos feladatokat végre kellene hajtania.

Ehhez arra lenne szükség, hogy a jelenlegi működőképtelen kormány helyett egy olyan átmeneti kormányt hozzunk létre, amely meghatározott időre, mondjuk másfél évre megkapná a feladatot, és végre kellene hajtania a privatizációt, le kellene rendezni e külső államadósságot és a belső államadósságot. Elő kellene írni a feladatokat határidőkkel, felelősökkel, és egyúttal egy szakértői kormányt lehetne létrehozni, akár népszavazással megerősített miniszterelnökkel. A szakértői kormány kinevezésébe minden politikai erő beleszólhatna, de a parlamenten kívüli erők is. Ezzel egy társadalmi nyugalmat lehetne létrehozni. Addig amíg tízen tizenegyfelé húzunk, szerencsétlen hazánkat megmenteni nem fogjuk.

Sok ember jelent meg ma itt Pestről és vidékről. Én azért kértem Önöket, hogy segítsenek, mert amikor egy egész ország bajban van, mindenkinek össze kell fogni. Nemcsak kötelességük, hanem joguk is, hogy a politikai irányításban részt vegyenek. Ne feledjék, ez a nép a földkerekség legtehetségesebb nemzete, s ha egyszer a mi Teller Edéink a világ másik felén csodákat tudnak művelni, akkor azt a világnak ezen a felén is meg tudják tenni. Nincs miért csüggednünk. A szabadságot elértük, a szovjet csapatok rövid időn belül elhagyják hazánk területét.

A varsói szerződésbeli kötelezettségeink megszűnnek, tehát itt állunk a szabadság küszöbén, közel ahhoz, hogy álmainkat megvalósítsuk! Kérem Önöket, lássák be, egyetlenegy út maradt, ami a győzelemhez vezet: ez egy

radikális haladás lehet csak. Ezért kérem Önöket, fogjunk össze, álljunk talpra, emeljük fel a fejünket és segítsük a hazánkat egy soha nem látott felvirágzáshoz.

Magyarok! Demokraták, nem demokraták, keresztények, és nem keresztények: Fel a győzelemért!

Budapest, 1991 március 9.

THE HISTORY OF THE

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

./
k

A
b
F
U
m
k
m
la
ze
s
n
b

ly
a
e
a
A
k
a
j

fo
de
a
sz
A
22

CSAK FÉLRE NE ÉRTSÉK

„Nem siratni jöttem Torgyánt, de nem is temetni.” Mert ha le is váltották a kispapja frakció éléről, azért még a parlament tagja maradt.

A képviselői mandátum lejártáig pedig ennél sokkal súlyosabb változások is bekövetkeznek majd a T. Házban, s ezeket ő már nyugodtabban fogadhatja. Feltéve, ha előbb vagy utóbb nem választják meg újra frakcióvezetőnek. Ugyanis ez a kérdés, mármint hogy ki legyen a kispapja parlamenti vezére, még megválaszolásra vár. A választ pedig meg kell adni, s eközben könnyen kiderülhet, milyen nagy a leváltott előd utáni űr. Ugyanis Torgyán József afféle magyarországi mini-Straussként óriási munkabírást, közel sem megvetendő lavírozási készséget és tagadhatatlan jogi kultúrát kölcsönzött a frakcióvezetői szerepnek. Azaz populista hajlandóságait csak ezekre ráadásként adta, s most az a kérdés, ki képes mindarra, amire Torgyán, de az ő botrányai nélkül. A fele persze már megvan. Több jelölt is akad, akinek még nem voltak botrányai.

A kérdés azonban, úgy vélem, ennél komolyabb. Nekem ugyanis személyes meggyőződés, hogy Torgyán József minden egyes fellépésénél hideg aggyal és patikamérlegesen mérte ki a torgyánkodást, és ha ez így van, akkor e tény mellett sem mehetünk el. Akkor meg kell vizsgálni, miért vállalja valaki a mélyúton járás szerepét, és azt is meg kell nézni, hová is vezet ez az út. A pusztulásba – mondhatnánk -, ha biztosak lehetnénk abban, hogy a kispapja vezetőnek ezért kell mennie. Csakhogy ez még nem bizonyított. Az azonban tényleg bizonyos, hogy alakja valóban rendre kidudorodna az egyre jobban áramvonalasított kormánykoalíció kontúrjaiból.

Azt is érdemes lenne megvizsgálni, hogy a Torgyán-féle tirádák mögött fogalmilag miféle alkotmányellenesség húzódott meg. No, persze nem védeni akarom azt, ami tételes pontossággal nincs is megtámadva, de ez itt a lényeg: a sajtó koncentrált támadása során nem találkoztam egyetlen szó szerinti idézettel sem, ami bizonyította volna az alkotmányellenesség vádját. A leváltáshoz vezető bizalmi szavazás eredménye azonban tételes igazság: 22:18 lett.

Mindezt csak azért vetem fel, mert írme a sajtó hangulatteremtő ereje most a kormányzati célokat szolgálta, s igazán jól működött. Azaz segítségével egy külső szándéknak sikerült eredményesen benyomulnia az egyik parlamenti párt belügyeibe, s mindezt most mint a demokrácia eredményét még meg is ünnepelhetjük.

Pedig van itt még valami, ami talán a legfontosabb kérdés. Torgyán József ugyanis szót értett és eredményesen kommunikált egy olyan népréteggel, amely tagadhatatlanul a mi nemzetünk része, és amely joggal tart igényt a politikai kifejeződésre. Ezen emberek stílusa vagy szavajárása persze szokatlan lehet a nagypolitikai szalonokban eredményesen egyezkedő elitek számára, s a nyelvezetet vétő vezér is kigolyózható, de mi lesz azokkal, akik így képviselők nélkül maradnak? Mi lesz jobb Torgyán nélkül?

A foganatosított kárpótlás számos újbirtokost teremt, és ez alaposan felkavarja majd a társadalmi rétegek identitási és értékzavarok miatt amúgy is sötéttő vizét. Ebben a helyzetben a politikai élet elitizálódása a lehetőségek szűkülését jelenti, még akkor is, ha nyilvánvaló, hogy senkinek nem kell „lemennie kutyába”. De hát állítólag Torgyán József sem a házbizottság ülésein volt a legdemagógabb. Ami pedig azokat illeti, akik teljesen képviselő nélkül maradnak, azokról azt mondja a tudomány, hogy először kiszorulnak, majd szembefordulnak a törvényes politizálás kereteivel.

*Enyedi Nagy Mihály
Reggeli Pesti Hírlap,
1991. március 19.*

KI VESZÉLYEZTETI A DEMOKRÁCIÁT?

„Veszélyben fiatal democráciánk” – találkozunk napról napra ezzel az aggódo figyelmeztetéssel. Honnan jön a veszély? Ki és miért akarja a demokrácia bukását? Ki és miért akar itt diktatúrát? Most induló sorozatunkban hétről hétre egy-egy közismert – esetenként vitatott megítélésű – politikust szólaltatunk meg, hogy e kérdésekre keressük a választ. Elsőként Torgyán Józsefet kérdeztük, hiszen ellentmondásosnak tűnő egyénisége mostanában sokféle érzelmet váltott ki.

Torgyán József gyűléseiről rendre tudósított a Vasárnapi Hírek is. Indulatos beszédeiről lapunk mindig igyekezett tárgyyszerűen írni, noha nem próbáltuk leplezni, hogy stílusa idegen a számunkra, az általa fölkorbácsolt érzelmekben pedig valódi veszélyt látunk. A stílus elutasítása azonban nem jelenti azt, hogy nem figyeltünk mondanivalójának tartalmára. Amiként a Népszabadság csütörtöki számában Király Zoltán is megjegyzi a vele készült interjúban, hogy Torgyánnak sok dologban igaza lehet. Lássuk hát, hogy a korábbi parlamenti kigazda frakcióvezető miként gondolkodik saját magáról, akiről két ellentétes vélemény terjedt el. Az egyik szerint szélsőséges alkat, szélsőséges nézetekkel, afféle populista diktátorjelölt, a másik szerint talán az egyetlen politikus, akire ma odafigyelnek az emberek.

– *Melyik hát? Hogyan minősíti önmagát?*

– Derűs, kiegyensúlyozott embernek tartom magamat – jelentette ki. – Nem azért kezdtem el politizálni, hogy hisztériát keltsek vagy hatalomra törjek. Tény, hogy egyesek szónoki stílusomból következtetnek politikai szándékaimra, az érelemre ható beszédek az azonban az emberek általában a saját emócióik alapján szokták megítélni.

– *Ezek szerint most már szembefordul a saját szélsőséges nézeteivel?*

– Fogalmazzunk másképpen: én szembefordulok a szélsőséges megítéléseimmel. Eddig is szemben álltam – és ezután is – minden jobb- és baloldalinak minősíthető szélsőséggel. A diktatúrának mindenféle módszerét elvetem, mint ahogyan a múltban is tettem. Senki, aki engem ismer, az életemnek egyetlen olyan mozzanatát sem tudná felhozni, amely bármely vonatkozásban bármely szélsőséggel kapcsolatba hozható. A legkritikusabb

helyzetben, a rendszerváltás évében, 1989-ben minden szélsőséges megnyilvánulás nélkül küzdöttem a polgári demokráciáért, a parlamenti kormányzás feltételeinek a megteremtéséért.

– *Meghökkenve hallgatom... Tehát Torgyán József tulajdonképpen afféle centrista politikus akar lenni? Lehetséges ez?*

– Én konzekvensen olyan politikus igyekeztem lenni, aki kifejezi az emberek törekvését, a polgárok követeléseit. Azt senki sem mondhatja, hogy a nép szélsőséges és önmaga ellen diktatúrát követelne. Ha ez így van, akkor én sem lehetek más, mint megfontolt, józan politikus. Elveimet és az általam kimondott társadalmi akaratokat ezután sem fogom kisszerű alkuban eladni.

– *A kormány hasonló elveket hirdet. Miért keveredett akkor konfliktusba a kormányzó pártokkal, sőt, a saját pártja vezetésével is?*

– Nekem nincs vitám a kormányzó pártok javával és pártom tagjainak a nagy többségével. Azokkal kerültem konfliktusba, akiknek nem tetszik, hogy kimondtam: a kormányzó pártok, köztük a kiskgazdapárt, nem teljesítette a választási ígéreteit. Nem a megígért politikát csinálják. Ezért fordulok vissza 1989-hez. Az akkor tervezett rendszerváltás láthatóan nem sikerül. Mi, politikusok ebben felelősek vagyunk. Ezt a magam részéről sem háritom el. Ezért azt gondolom, hogy újra kellene kezdeni a rendszerváltást. Felkészültebben, megfontoltabban és a társadalom állandó egyetértésével vagy kritikájával kísérvé. Minden társadalmi erőt szeretnék mozgósítani a káosz megelőzésére.

– *Tehát nem Torgyán, hanem a kormány tesz szélsőséges lépéseket?*

– Én csak azt mondom, hogy ha bárkinek bármilyen pozícióból ilyen szándéka van, akkor az ellen minden demokratának fel kell lépnie. Különösen fel kell lépnie ilyen szándék ellen akkor, ha hatalmi pozícióból teszik. Ilyenkor e szándék ezerszeresen veszélyesebb, mint hasonló szándék hatalmi pozíció nélkül.

– *Mégis azt mondják, hogy ön agresszív hatalomátvétel érdekében folytat belső kampányt a saját pártjában.*

– Én akkor kezdtem a kampányt a kiskgazdapárt érdekében, mikor egy-egy beszédemre csak ketten-hárman jöttek el. Mégis folytattam, mert hittem a demokratikus átalakulásban. Most, amikor hetvenezresre duzzadt a Független Kiskgazdapárt, akkor éppúgy szükségesnek tartom a kapcsolattartást a párttagsággal, mint amikor elkezdtem. Természetesen tehettem volna azt is – mint egyesek a párt vezetői közül –, hogy nem a párttagság bizalmát keresem, hanem a miniszterelnök úr kegyének a megszerzését tűzöm ki

célul. Számomra viszont ennél fontosabb bírni a párttagság bizalmát. Ez semmiféleképpen sem lehet kifogásolható, mert mindenfajta demokrácia alapja: azonosulás a tömegek gondolataival.

– *Miközben ön a saját befolyását – mondjuk ki: a hatalmát – erősíti...*

– Nem magamat kívánom a párt élére helyezettetni, hanem az a szándékom, hogy azok a vezetők kerüljenek ki a hatalomból, akik önös gazdasági vagy politikai érdekből eladták az ország legfontosabb politikai erejét, s olyan helyzetet idéztek elő, amikor is a Független Kisgazdapárt a függetlenségét veszélyezteti, veszti el. Ennek a függetlenségnek a megóvása a célom és nem személyes érdekek, mert ha ez utóbbi vezérelne, akkor kényelmes miniszteri bársonyszékben ülnek.

– *Oly sokat szóltunk e rövid beszélgetésben a demokráciáról. Hogyan látja saját helyzetét, viszonyát hozzá?*

– A legkézenfekvőbb lenne azt válaszolnom, hogy az utóbbi éveknek én vagyok az egyetlen olyan politikusa, aki mellett szimpátiatüntetést rendeztek. Ebben az országban ugyanis eddig csak valami, valaki ellen tüntettek... A demokrácia megnyilvánulása tehát számomra azt jelenti, hogy nyugodtan utazhassak villamoson, autóbuszon, földalattin és az emberek szeretettel fogjanak velem kezét. A demokrácia fogalma elválaszthatatlan attól a lehetőségtől, hogy a népi véleményt a hatalom birtokosai kénytelenek legyenek figyelembe venni, s ne nehezedjék szűk hatalmi réteg politikai akarata a széles tömegekre, melyek így saját akaratukat nem tudják érvényre juttatni.

– *Jelenleg látja-e ennek a veszélyét? S egyáltalán, hogy a címünkben föltett kérdésre utaljunk: Ki veszélyezteti ma a demokráciát?*

– Ezzel kapcsolatban csak egyetlen dologra hívom föl a figyelmét: a Magyar Köztársaság alkotmánya a miniszteri felelősség helyett a miniszterelnöki felelősséget vezette be. Ez ténylegesen azt jelenti, hogy a miniszterelnök bármikor indokolás nélkül felállíthatja bármelyik miniszterét a bársonyszékből. Ha egyes miniszterek egyben a koalíciós pártok elnökei is, akkor a miniszterelnöki felelősségnél fogva a koalíciós pártok vezetése is a miniszterelnöki kézbe kerül. Tehát a többpárti struktúra valójában mégiscsak egy-párti diktatúrába torkollik. Ennek tükrében én kérdezem: végül is ki veszélyezteti a demokráciát...?

Lőkös Zoltán

Vasárnapi Hírek, 1991. március 31.

THE MEDICAL MUSEUM

THE MEDICAL MUSEUM, 10, BROADWAY, N. Y. C.

THE MEDICAL MUSEUM, 10, BROADWAY, N. Y. C.

„A HÚSVÉTOT OROSZ MÓDON ÜNNEPELEM”

A magyar politikai közvélemény erőteljesen megoszlik a külpolitikai orientáció kérdésében, bár ezek a viták az utóbbi időben csitultak. Annak idején, kb. másfél éve nagy viták voltak, hogy most német orientáció, angolszász, amerikai orientáció és a pártok többé-kevésbé állást is foglaltak ez ügyben. Van, aki azt mondja, hogy Európa és mást semmit nem mond, van, aki azt mondja, hogy csak Amerika dönti el a dolgokat, tehát nagyon erős USA-orientáció szükséges. Ön hogy vélekedik ezekről a kérdésekről?

Én úgy gondolom, hogy a német orientáció rendkívül fontos, de a történelmünk bizonyítja, hogy amikor egyirányú volt a mi külpolitikánk, akkor ez milyen katasztrófális következményeket hozott az országra. Én úgy gondolom, abból kell kiindulni, hogy a harmadik évezred itt van néhány évre tőlünk, ma már a világot ostromoljuk, egészen másképp kell a külpolitikai kérdéseket is megítélni, mint tették azt elődeink. Nem lehet az orientáció kérdésében a történelemben elkövetett hibákat megismételni, hanem egy rendkívül széleskörű és modern szemléletre van szükség ezen a területen is. Nagyon fontos, hogy a közvetlen szomszédainkkal igazán jó viszonyt tudjunk kialakítani, ez talán mindennél fontosabb a számunkra, mert ez jelenti a nyugodt, biztonságos életet. A német orientáció mellett erősítenünk kell az angol orientációt, a francia orientációt, idesorolnám az olasz orientációt, a spanyol orientációt, ezek nélkülözhetetlenül szükségesek. Amerikával is sokkal szorosabbra kell fűznünk a kapcsolatunkat, mint amilyen az most jelenleg. Nagyon fontosnak tartom a japánokkal, a távol-keleti országokkal való szorosabb gazdasági és politikai kapcsolatok kiépítését, tehát én úgy gondolom, hogy mindezen országokkal nekünk nemcsak szorosabbra kell fűznünk a kapcsolatunkat, hanem tovább is kell fejlesztenünk. A külpolitika területén még nem szóltam a Szovjetunióról és a Szovjetunió belüli olyan köztársaságok szerepéről, mint Ukrajna. Egész egyszerűen fel kell számolnunk azt a szemléletet, amely a Szovjetunió hátrányos megkülönböztetését jelentené azért, mert itt állomásoztak a csapatai. Ez egy történelmi időszak volt, amelynek vége van. Tudomásul kell venni, hogy a Szovjetunióval nekünk közvetlen határaink vannak, a Szovjetunió egyes területeivel mindig történelmi kapcsolataink voltak, nyil-

vánvaló a jövőnk is elképzelhetetlen anélkül, hogy a Szovjetunióval ne rendeznénk a viszonyunkat.

Nagyon hangsúlyozottan aláhúznám, hogy miután a katonák távozni fognak az országból, egy olyan kapcsolatot kell kiépítenünk a Szovjetunióval és tagköztársaságaival, amelyek Magyarország jövőjét garantálják. Ez a földkerekség legnagyobb piaca, amiért verseng tulajdonképpen a fél Nyugat. Ennek a kapcsolatnak vannak olyan személyes vonatkozásai, amelyeket nem szabad felrúgni, hiszen a gazdasági és a bankéletben a személyes kapcsolat az talán fontosabb az államközi kapcsolatoknál is. Nekünk számos kiépített kapcsolatunk van, ezeket ki kell használni, hiszen ha csak a jelenlegi helyzetünket nézem, van kétmillió tonna eladatlan búzáunk. Hát ez egész egyszerűen az egész nemzetgazdaságot szét fogja verni, ha valamilyen megoldást nem találunk.

Én nem hiszem, hogy csak pénzügyi okai lennének annak, hogy a Szovjetunióval mi most nem tudunk gazdasági kapcsolatokat kiépíteni. Világosan értésére kellene hozni a Szovjetunióknak, hogy számunkra a jövőben is az egyik legfontosabb kapcsolat a szovjet kapcsolat. Rendeznünk kell viszonyunkat a Szovjetunióhoz! Minél később fog ez megtörténni, annál nagyobb kárt fog szenvedni a haza. Még külön kiemelném Ukrajna szerepét, amely különös fontossággal bír a mi esetünkben, s erről nem szabad megfeledkezni. Tehát külön kell ápolnunk és még fokozottabb mértékben odafigyelni az ukrán kapcsolatra. Általában gazdasági vonatkozásban az a meggyőződése, hogy egy kis országnak a külpolitikában is számos orientációjának kell lennie, hogyha a függetlenségét meg akarja őrizni, ez fokozottabb mértékben áll a gazdasági kérdésekre. Ha egy kis ország nem tud igen sokirányú gazdasági kapcsolatot folytatni a világ legkülönbözőbb térségeivel, politikai és gazdasági hatalmasságaival és egyéb országokkal is, akkor tulajdonképpen a függetlenségét már eleve feladja, meg sem tudja védeni.

– *Nagyon fontos volt, amit a Szovjetunióról, annak tagköztársaságairól, különösen Ukrajnáról mondott. Ennek ellentmond, hogy Ön a „ruszlik haza”-kampány egyik legfőbb szónoka volt.*

– Pontosan így van. Én erről a kérdéstről beszéltem a Szovjetunió nagykövetével és beszéltem az első titkárával is. Az első titkárral nagyon aranyos beszélgetésem volt. Decemberben a nagyválasztmányunkon mint vendég részt vett és mondta, hogy szeretne engem közelebbről megismerni. Kérdeztem, hogy-hogy közelebbről, én nem tudok arról, hogy ismernék egymást. Mire ő mondta, hogy ismer engem, csak nem elég közletről. Amikor ő

megérkezett az állomáshelyére, Budapestre, 1990. február 10-én, akkor épp egy hatalmas tüntetés volt, óriási tömeg vonult végig az Andrássy úton, én a tömeg élén haladtam és torkom szakadtából ordítottam, hogy: ruszlik haza! Mondta az első titkár úr, hogy innen ismer engem. Elmondtam az első titkár úrnak is, és a bolgár követségen, amikor meg akart ismerni Abqimov, a Szovjetunió nagykövete, akkor elmondtam a nagykövet úrnak is, hogy vajon ők mit tettek volna akkor, ha még a mai napig is Moszkva alatt állomásoznának német csapatok. Vajon kiabálták volna ők azt, hogy „nácik haza!”? Mert én úgy gondolom, hogy kiabálták volna, akkor miért várják el tőlem, magyar embertől, hogy én ne ugyanúgy viselkedjem, ahogy az orosz emberek viselkednek. És ha ők a katonaságukat kivonják, akkor mi rendkívül jó barátok lehetünk, mert hiszen a történelmi múlt annyira összeköt minket.

Az én édesanyám is egy kis falucskában, Beregszkláson született, ami most a Szovjetunióhoz tartozik. Ez a Vereckei-hágó fölötti kis falucska félig magyar, félig ruszin volt és soha semmiféle nemzeti ellenségeskedés vagy villongás ott nem volt, ahogy az édesanyámtól tudom, hanem megünnepelték kölcsönösen egymás ünnepeit. Ha lehet, a húsvétot azóta is orosz módon ünneplem. Tehát azt kell elmondanom, hogy mi lelkiileg és sok egyéb vonatkozásban nagyon közel állunk egymáshoz, de azt tudomásul kell vennünk, hogy egy kis országnak nincs nagyobb kincse, mint a függetlensége. Mind a ketten egyetértettek velem és azt mondták, hogy tökéletesen meg tudják érteni az álláspontomat és mindenfajta múltbéli kérdést tisztázottnak tekintünk kölcsönösen. Azt kell hogy mondjam, rendkívül nyíltszívű embereknek tartom az oroszokat, akikkel igen hamar szót lehet érteni. Nem szabad őket becsapni, ez a lényeg, meg kell mondani egyenesen, hogy gondolkodunk és akkor ők egyenesen válaszolni fognak. Én úgy látom, hogy ők az egyenességet ezerszer többre becsülik, mint a köntörfalazást. Ennyit az orosz kérdésről.

A külpolitikai kérdésekről végtelenül sokat lehetne még beszélni. Hadd említsem meg, eredetileg nemzetközi jogásznak készültem. Három éven keresztül én voltam az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának nemzetközi jogi tanszéke tudományos diáktársaságának az elnöke. Markója Imre volt előttem, aki később igazságügyminiszter lett, és dr. Hajdu Gyula professzor úr, aki egyébként közismert szélsőbaloldali egyéniség volt, hiszen a 19-es időszakban a baranyai részen alakult köztársaságnak ő volt az elnöke, aztán kint élt hosszú ideig. Ő nagyon szeretett engem, nagyra becsülte a képességeimet, és szeretett volna mindenáron külpolitikai területre irányítani, de

ehhez be kellett volna lépni a kommunista pártba. Én úgy hiszem, hogy amikor ma a fejemhez vágnak olyasmiket, hogy karrierista vagyok, akkor hivatkozhatnék arra, hogy ha karrierista lettem volna, bármikor, akkor ha én 1951 és 55 között belépek a MOP-ba, akkor egészen rövid időn belül nagy karriert futhattam volna be, mint ahogy befutottak azok a sokkal kisebb kaliberű évfolyamtársaim meg egyetemi társaim, akiknek nem volt ilyen erkölcsi skrupulusuk. Én megtanultam a diplomácia történetét rendkívül alaposan, a nemzetközi kérdések jogi rendezettségének, illetőleg rendezetlenségének problémáit, és azt kell hogy mondjam tapasztalatként, hogy a mai külpolitikában éppen azt kifogásolom, hogy annak dacára, hogy ennyi történelemtanár, kiváló, nagy tudású történelemtanár van a kormányunkban, mégsem ismerik eléggé a diplomácia történetét. Tudhatnák, hogy a kapkodásnak, az elsietett megoldásoknak milyen jövátéhetetlen következményei vannak a külpolitikában. Ha valahol, ott erre igazán figyelemmel kellene lenni.

– *Amikor ön feltűnt a politikai színpadon, akkor elég nagy meglepetést váltott ki az a gondolata, hogy Magyarországon a gazdaság fejlesztését a mezőgazdaságra kell alapozni, az élelmiszer-gazdaságra. Mondta azt is, hogy az iparban felszabaduló munkaerőt a mezőgazdaság majd felszívja. Ezt kevés közgazdász vallja.*

– Itt egyszerűen arról van szó, hogy felmértem és különböző közgazdászokkal beszélgetve megerősödtem abban a meggyőződésemben, hogy Magyarországon az ipar annyira korszerűtlen, az átalakulás következtében annyira tökeigényes, hogy bármilyen sikeres is legyen a gazdaság átalakítása, az ipar egy jó ideig nem tudja az országot abból a gazdasági katasztrófahelyzetből kimenteni, amibe óhatatlanul belesodródunk. Ebben a helyzetben óhatatlanul adódott az a következtetés, hogy a vésztartalékunkhoz, a földhöz kell nyúlni, mert ez az egyetlen lehetőség. És valamenynyi erőt, gazdasági erőt a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari exportra kellene összpontosítani, még akkor is, ha tudjuk nagyon jól, hogy Nyugaton 50% körüli hozzájárulással szubvencionálja az állam ezeket a termékeket és hogy nem a kisparcelláké a fejlődés útja. Azt hiszem, a legnagyobb baj ott van a mi egész gazdaságunkban, hogy mi mindig le akarunk valamit kopírozni. Volt, amikor a Szovjetuniót, most a Nyugatot, és a saját adottságainkat nem vesszük figyelembe. Ha mi minden erőt először a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari export növelésére fordítunk, ezzel együtt egy nagyon kemény adósi pozícióból való tárgyalásokat kezdtünk volna pl. az államadósságok vonatkozásában – tehát nem azt, hogy mi nem fizetjük vissza, hanem rámu-

tattunk volna arra a nyugati partnereknek, hogy Magyarország, amely tulajdonképpen most példa lehet a szétesőfélben lévő szovjet birodalom köztársaságai számára, ha sikerül az átalakítás, egy olyan óriási lehetőséget ad a Nyugatnak, ahol egyrészt több százmillió dollár fegyverkezésre való fordításától szabadulna meg a nyugati világ, másrészt attól a fenyegetettségi érzéstől, amely egy kétségbeesett helyzetbe sodort Szovjetunió esetében mindenféleképpen fennállana.

Miután egyébként is törekvése a Nyugatnak az, hogy a széthulló szovjet köztársaságokat piacnak megszerzik, ezért nekünk az adósi pozíciókból fakadóan tárgyalásokat kellett volna folytatni, hogy pl. úgy tudjuk fizetni az adósságunkat, hogy ha legalább annyira érdekeltté tesszük a Nyugatot a rendszerváltásban. A nagy élelmiszer-ipari segélyekbe, amelyek milliárdos dollár tételeket emésztenek fel, mi élelmiszer-szállítással kapcsolódhatnánk be. Közös üzleteket kellett volna létrehozni, vagy pl. azokat a magánhitelezőket részesíteni előnyben a visszafizetésnél, akik ebbe az irányba hajlandóak elmozdulni, vagy olyan munkahelyeket teremteni elsősorban az északi és a keleti országrészekben, amelyek tovább segíthetnek minket ezen az úton, akkor már valamit tettünk volna. Visszatérve a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari export támogatására: mindaddig agyrémnek mondták ezt – két éven keresztül talán, mígnem eljött hozzánk és megtisztelt minket hazánk óriási egyénisége, Teller Ede. Legnagyobb szerencsémre ő is ezt a tanácsot adta lényegében a mi országunk helyzetének ismeretében. Attól kezdve már nem mondják azt, hogy ez egy abszolút elképzelhetetlen, blőd ötlet, egy hozzá nem értő jogásznak az agyszüleménye, hanem azóta már komolyabban elgondolkodnak azon, hogy vajon tényleg mi lett volna akkor, ha az én tanácsaimat megfogadják.

Sajnos ugyanígy még senki nem foglalkozott igazán érdemben azzal, hogy miért nem oldottuk meg közel egy év alatt a sorbanállás és a készletek, az elfekvő készletek dolgát. Nem tudom, tudja-e, sorbanállással kb. kétszázmilliárd forint van lekötve, amit ha vissza tudnánk injekciózni, legalább felét a mi gazdaságunkba, hihetetlen lökést adna. Pedig egész egyszerűen nettósítani kellene az adósságot és tőzsdésíteni a nem nettósítható adósságokat. Valamilyen kimozdulási pontot kellett volna keresni az elfekvő készleteknél is. Én nem akartam elhinni – annyira megdöbbenett ez az adat -, az éves nemzeti jövedelmünknek megfelelő összeget köt le lényegében, ami ezermilliárd forint. Nem lehet megoldani az elfekvő készletek ügyét, úgy, hogy csak egy oldalról közelítem meg a kérdést, ezt komplexen kell nézni. Meg

kell nézni a pénzüintézetek szempontjait, a vállalatok szempontjait, és meg kell nézni az összefüggő jogszabályok kérdéseit.

Sajnos az a baj, hogy most olyan lett az adminisztráció, hogy nincs aki ezeket összefogja. Itt egész egyszerűen arra utalok, hogy meg kellene változtatni a jövedelemadó-rendeletet, a vállalatok adóztatásával kapcsolatos előírásokat, hogy érdekeltté tegyük a vállalatokat abban, hogy felszámolják a készleteiket. Ha ülünk, várjuk a sült galambot és azt mondjuk, hogy a kommunizmustól megöröklöttük ezt a helyzetet és nem tudunk mit csinálni, mert ez egy öröklött helyzet, ez nem megoldás. Végeredményben ugyanazt teszi a jelenlegi kormányzat is, amit tett a Németh-kormány, előtte a Grósz-kormány, előtte a Kádár-kormány. Ha valami gazdasági gondja adódott, akkor egyetlenegy kiutat talált, mindig a nép terheinek a növelését. Ez elfogadhatatlan. Ez nem kiindulási alap – ez egyrészt szembenáll a várvavárt harmadik évezreddel, ennek semmi köze az Európa-kapuhoz nincs, és én személy szerint embertelennek, középkori módszernek is tartom. Igenis a demokrácia fokmérője ott kezdődik, hogy a legszegényebb rétegekről hogy gondoskodik egy nemzet. Ha gondoskodik, akkor azt én jogállamiságnak és demokráciának tekintem, ha nem gondoskodik, akkor hiába fogja azt mondani magáról, hogy ez a többpárti demokrácia, a szememben akkor is a legsötétebb középkor lesz, és elfogadhatatlan lesz.

– Ez is gazdasági kérdés, vagy ha úgy tetszik, modernizációs kérdés, Ön a reprivatizáció egyik legkövetkezetesebb képviselője. Sokan azt mondják, hogy a kárpótlás egymillió embert hoz talán túlzottan is előnyös helyzetbe, a másik kilencmillió pedig fizeti a számlát. Mások úgy vélekednek, hogy a modernizációhoz nem biztos, hogy az az egymillió a legjobb alany, akiket önök preferálnának mint régi tulajdonosokat, hanem azt mondják, hogy itt felnőtt egy menedzserréteg, akik harminc-negyven évesek, bizonyos műveltségük, szakértelmük van, tehát – ha úgy tetszik – a technokrataréteg lehetne inkább az új tulajdonosréteg.

– Nálam a reprivatizáció nem egyszerűen gazdasági kérdés, hanem részben politikai kérdés is, ami összefügg a rendszerváltással. Le kell rögtön szögezni, ha nem reprivatizáció lesz, hanem valami más megoldás, mint például a kormánynak a jelenlegi előterjesztése, a kárpótlási törvénye, akkor a nemzeti vagyon jelentős része nem a régi tulajdonosokhoz, hanem a pártállam időszaka alatt gazdaságilag megerősödött tulajdonosokhoz fog kerülni, tehát – azt kell mondjam – a kommunizmus erőit fogjuk megerősíteni az elkövetkezendő évtizedekre egy olyan gazdasági hatalommal, ami bár-

mikor átváltható lesz politikai hatalommá. Ez a politikai része a dolognak, mert vajon hol itt a rendszerváltás, hogyha a régi rendszer embereit erősítjük meg. Én azt hiszem, minden jogállamban a rendszerváltás alatt azt értik, hogy a régi rend emberei kivonulnak a hatalomból, és átadják az új rend embereinek a hatalmat, ezt sehol a világon nem tekintik tragédiának, a hatalom természetes velejárójának tekintik. Ez a dolog politikai része, a gazdasági résznél pedig az igazság az, hogy a késedelem, hogy egy évig ezek a kérdések nem nyertek rendezést, ez jóvátehetetlen bűn, ez katasztrófahelyzetet jelent. Az én megítélésem szerint a hatalomra kerülés első napján – nem a második napon, ez nagyon fontos – ki kellett volna adni egy kétsoros jogszabályt, hogy hatvan nap alatt jogvesztés terhe mellett bejelentheti mindenki, aki a vagyonát visszaigényli. Amikor ez megtörtént volna, akkor lett volna egy adattár a rendelkezésünkre, fel tudtuk volna mérni, mennyien kívánják vissza a vagyonukat, mennyien nem. Például a földek esetében, ha többen jelentkeztek volna, akikről eleve fel lehetett volna tételni, hogy spekulációs céllal és nem a föld megművelése céljából jelentkeznek, akkor ezeket lehetett volna egyéb jogi eszközökkel, adóval, illetékkel, miegymással korlátozni. Ezt igen körültekintő módon lehetett volna bonyolítani. A lényeg az, hogy a régi kisemmizett rétegek vagy azok örökösei jutottak volna hozzá a saját földjükhöz, és miután a kulákság volt a legtöbbit szenvedett réteg, amely igazán a leginkább lendítőkereke volt a mi gazdaságunknak és annak, hogy 45 után 3 év alatt fel tudtuk építeni a porig rombolt országunkat, tehát ezek kapták volna vissza a vagyonukat. Másodszor: nagyon fontos dolognak tartom, hogy az egyéb vagyonok tekintetében is és a föld esetében is lehetővé kellett volna tenni valamiféle kényszerregezés megkötését. Én millió olyan értesítést kaptam, hogy pl. elvették a házat, neki meghagytak egy szoba + mellékhelyiségekből álló lakrészt, ha ő csak annyit tudna kapni, hogy az élete végéig tulajdonosként lakjon abban a részben, ne tudja őt az új tulajdonos kitenni, már elfogadta volna a helyzet rendezését.

Tehát hozzá kellett volna kezdeni az emberek problémáinak emberséges rendezéséhez, a társadalom nyugalmanak helyreállításához, de amikor látják a volt tulajdonosok, hogy csak ki akarják játszani az érdekeiket, egy látszatrendezést akarnak, ez a társadalmi nyugalmat csak feldúlja és nem fogja megteremteni azt.

– A szociológusok azt mondják, hogy a volt kulákok gyerekei a téeszelnökök vagy legalábbis a termelőszövetkezeteknek a vezetői, mert a családi hagyó-

mány alapján ők értettek legjobban a földhöz, szorgalmasabbak voltak az átlagnál, iskolázottabbak stb. Sokan azt mondják, hogy az egész zöldbáró-ügy fából vaskarika, hiszen ugyanazok kapják majd vissza a földet, csak más jogalapon.

– Én azt hiszem, a dolog lényege ott van, a régi rendszerben sérelmet szenvedettek kapják vissza a tulajdonukat, hogy aztán közte van néhány olyan, aki asszimilálódott, ez a dolog lényegén nem változtat, kivételek mindig vannak. Az egész vagyoni rendezéshez hozzátartozik viszont az, hogy igen körültekintően kellett volna előre felmérni, és egy koncepciót vitát lefolytatni valamennyi érintett résztvevő között, egyáltalán kijelölni az utat, hogy merre haladjunk, hogy haladjunk, mi legyen a kártalanítás kezdő időpontja, mi legyen az egyéb megoldás. Így pl. én azt ajánlottam, hogy azoknál a vagyontárgyaknál, ahol a természetbeni kártalanítás nem jöhet már szóba, ott a költségvetésre kellett volna bízni, hogy elbírálja minden év végén, amikor ez a parlamentben sorra kerül, vajon tud-e erre most áldozni vagy nem. Tehát a rendezés úgy folyt volna le, hogy aki természetben vissza tudja kapni, az most visszakapja, aki pénzben, az pedig akkor, mihelyt az állam teherbíró képessége megengedi. De az, hogy most kapjon valami „nesze semmi, fogd meg jól” – összeget, ez nem hiszem, hogy a jogrendünkkel arányban állna, vagy hogy az európai jogrendbe ez beleillene.

Ezt valamilyen egyéb módon kellett volna rendezni; én nagyon részletesen kidolgoztam a birtokba adási eljárástól kezdve az összes részletszabályait ennek, de hangsúlyozom: ezt rögtön a hatalomba lépés után kellett volna a kormánynak megcsinálnia. Az egyéves késedelem jövátételletlen hibát, sőt bűnt okozott, mert egyrészt a társadalom most már semmiféle toleranciával nem rendelkezik ebben a kérdésben, másrészt amit nagyon fontos dolognak tartok, hogy a teljes mezőgazdaság szétverődött ez alatt az egy év alatt, miután jogbizonytalanság volt minden területen. A termelőségvetkezeti, az állami vagyont szétlopták, az erdőket letarolták, a mezőgazdasági gépeket ócskavassá átminősítették, a volt állampárti hatalmi tényezők azután ócskavasként megvették, utána kft.-vé alakulva vállalják el bér munkában ugyan-ezekkel a gépekkel a földek megművelését. Tehát még a jól működő gazdaságok is ez alatt az egy év alatt ebek harmincadjára jutottak, ami jövátételletlen bűn. Ezt most már semmilyen körülmények között sem lehet helyrehozni, és én azt hiszem, a mezőgazdaságban egy katasztrófa helyzet fog beállni. Én elismerem azt, hogy ha túl sok kisparcella megjelenne, ez nyilvánvalóan nem jelentené a harmadik évezredet. Ez most átmeneti lehetősé-

get adott volna a legkétségbeejtőbb helyzetbe került embereknek, ipari munkásoknak arra, hogy egyáltalán valami reménysugarat nyerjenek arra, hogy a helyzetüket rendezni tudják.

Hadd hivatkozzam Tajvanra, ahol először ugyancsak egészen kicsi parcellákat osztottak szét a nép között, és most ott tartanak, hogy az állam szubvencionálja a szövetkezetté alakulást. Nyilván ez a fejlődés útja, ezt senki nem vitatja, de ezen az átmeneti időszakon valahogy bölcsebben kellett volna túljutni, mint a mezőgazdaság teljes szétverésével.

– *Ma, április 17-én úgy néz ki, nem lesz reprivatizáció, nagy valószínűséggel egy is-is törvényt fogadnak el. Ön szerint mi lesz ennek a következménye?*

– Szerintem az, hogy azt a kárpótlási törvényt, amit a mi beszélgetésünk után meghozandó alkotmánybírói határozat alapján fognak hozni, nem fogja elfogadni a magyar nép, sem a parasztság, sem a munkások, sem az értelmiségiek, senki nem fogja elfogadni. Ez óriási nemzeti nyugtalanságot fog okozni, a Tiszántúlon sorozatos földfoglalásokat, olyan földfoglalásokat, amelyek szívszorító módon zajlanak le. Tudniillik teljesen kiszolgáltatott anyagi helyzetben lévő emberek foglalják el a saját földjeiket, kiegyenesítik a kaszákat, nehogy azt higgye, hogy ebben bármi túlzás van, kint alszanak a földjeiken...

– *Most pl. Újfehértón...*

– Igen, ott is, de több helyen. Ma is hívtak engem telefonon, kétségbeejtő, amit elmondanak, hogy elvették a vagyonukat, mindenüket, milyen módon bántak velük. Semmiféle téesznyugdíjat nem kaptak. Van aki már szerencsésebb és kap téesznyugdíjat, de tulajdonképpen a teljes, nem európai, hanem ázsiai nyomorszint alatt vagy a közelében élő emberekről van szó és az nem igaz, hogy az államnak nem kellett volna gondoskodnia ezekről a polgáraitól. Szerintem óriási társadalmi nyugtalanságot fog előidézni beláthatatlan következményekkel egyrészt, másrészt pedig ez a koalíciónak egy olyan teherpróbája lesz, ami nagyon könnyen elviheti a koalíciót, mert joggal fogják becsapottnak érezni magukat az emberek. Igaz ugyan, hogy ezt az alkotmánybírói kérelmet most már nem a Demokrata Fórum terjesztette elő, de azért hadd mondjam meg, a magyar paraszt van annyira józan, hogy tudja, lehet, hogy a kéz Ézsaué, de a hang Jákobé. És tudja a nép, hogy ki jelen esetben Jákob.

– *Tehát Ön úgy ítéli meg, hogy ha ezt a jelenleg betervezett kárpótlási törvényjavaslatot fogadják el, akkor a koalíció felbomol?*

– Igen, tudniillik akkor épp azt a megállapodást nem teljesítette a koalíció

partnerünk, amelyre az egész koalíció épült. A koalíció egyébként is úgy épült erre a megállapodásra, hogy már maga a felülépítmény elfogadhatatlanul ingatag alapokon áll, mert hiszen semmi beleszólásunk eddig a politika alakításába nem volt. Nem volt beleszólásunk a gazdasági élet alakításába, nem volt az egész államigazgatási apparátus kiépítésébe, az egész rendezésbe. Gondoljon bele az egész megállapodás úgy indult, hogy megkötöttük a koalíciós megállapodást és azután rögtön a koalíciós partnerünk, a Demokrata Fórum kötött egy titkos paktumot az SZDSZ-szel. Ez világosan megmutatja, hogy ők nem akarták betartani a megállapodást. A megállapodás értelmében nyomban be kellett volna terjeszteni a földtörvényt a parlament elé. Ez nem történt meg, hanem ezt elhúzták, kifárasztottak, ki akartak fárasztani minket, inkább így ítélem meg a helyzetet. Alkotmánybírószági megkeresésekkel próbálták a mi álláspontunkat megváltoztatni, ami megintcsak a koalíció fenntarthatósága ellen ható tényező. Sajnos súlyosbítja a helyzetet, hogy ez a kormány nem tett meg semmit azokból, amit a választási ígéreteinkben közösen ígértünk. Nemcsak a földkérdésre gondolok, mert amikor megtudták, hogy én a Nyírségben földosztásra készülök, akkor megelőztek, ha jól emlékszem, két nappal.

A Demokrata Fórum verte le elsőnek a karót, de ez volt a Fórum első és utolsó földosztása. Tulajdonképpen az egész rendszerváltás nem következett be, tehát újra kell az egész rendszerváltást gondolnunk. Az egész struktúráján módosítani kell, hiszen rendkívül szerencsétlen módon került kialakításra a kormányzati munkának a megosztása, gondoljon arra, hogy a miniszteri felelősséget megszüntették, helyébe lépett a miniszterelnöki felelősség. Ez egyben a koalíciós pártok esetében azt jelentette; ha a koalíciós pártelnökök miniszterek is, miután a miniszterelnök bármikor jogosult a minisztert a székből felállítani, kiszolgáltatottá válik mint pártelnök is a miniszterelnöknek. Ennek következtében lényegében három elnöke ma már a miniszterelnök úr, mert a koalíciós pártelnökök mint minisztereken keresztül olyan hatást tud gyakorolni a pártra, ami egyértelműen a függetlenség elvesztését jelenti. Hadd meséljek el mindjárt egy példát, ugyanis, amikor az előprivatizációs törvényről tudomást szereztem, felháborodottan felkerestem a miniszterelnök urat a hivatalában és közöltem vele, hogy a kisczardapárt frakciója nem fogja megszavazni ezt a törvényt. Erről egyébként az én politikai ellenfeleim teljesen valótlanul azt állítják, minthogyha e törvény a reprivatizációval olyan kapcsolatban lenne, hogy ezek után már eleve a reprivatizáció el lenne vetve. Holott az előprivatizációs törvény a használati viszonyokra és nem a tulajdonjogra

vonatkozott: ezt azért le kell rögzítenem. Nos, amikor én közöltem a miniszterelnök úrral, hogy nem leszünk hajlandóak megszavazni ezt a törvényt, elnevette magát, bár nem az a kifejezetten nevetős-nevetgélős típus, és kérdezte tőlem, hogy szoktál te beszélgetni a főnökeiddel? Kérdezem, hogy miért? Azért, azt mondja, mert én nem tudom, hány nappal azelőtti kormányülésen a te pártod elnöke, Nagy Ferenc József miniszter és Kiss Gyula főtitkár elfogadta ezt az előprivatizációs törvényt. A többi miniszterekkel és államtitkáraitokkal együtt megszavazták ezt, hát ezek után te jössz nekem azzal, hogy a frakciótok nem fogja megszavazni. Hát hátra szúrjátok a minisztert, a párt elnökét és főtitkárát? Hát hogy képezed te azt? Akkor teljesen megdöbbsentem, és mondtam, legyen szíves eljönni a frakció elé és a frakció előtt számot adni arról, hogy történtek ezek az események. Akkor eljött a miniszterelnök úr a frakció elé és a frakciót tájékoztatta ezekről a kérdésekről, egyben utalt arra is, hogyha mi az előprivatizációs törvényt mégsem szavaznánk meg, akkor ez olyan negatív hatást okozhatna a Demokrata Fórum képviselői között, hogy ő még a személyes súlyával sem tudná elérni, hogy ezek után majd a mi földtörvényünket megszavazzák. Erre tekintettel úgy döntöttünk, hogy nem kockáztathatjuk a mi földtörvényünket, ezt vigyük keresztül. De önmagában ez is jelzi, hogy milyen hatást tudott gyakorolni a miniszter-pártelnökön és főtitkáron keresztül az egész kisdapártra. Ez lényegében oda vezetett, hogy ő határozta meg, milyen tárcákat kapunk, kik a mi miniszteraink, kik politikai államtitkáraink, ki nem lehet a frakcióvezetőnk.

Legyen szabad arra utalnom, hogy Bárdos Balázs esetében ő olyan embert választott ki pl. államtitkárnak a kisdapárti frakcióból, aki soha egyetlen felszólalással nem vétette észre magát addig, sem a plenáris ülésen, sem a bizottsági ülésen, tehát még olyan szintig sem, hogy kérem, fülledt a levegő, kérek ablakot nyitni.

– A rendszerváltás óta megint számít, ki mit csinált 56-ban, 57-ben. Volt már ilyen korszak ennek az országnak az életében, csak akkor éppen a másik oldalról. Én nem tulajdonítanék ennek akkora jelentőséget, mint ahogyan az a mai vezető kiválasztásnál számít, ezzel együtt sokakat érdekel, hogy Torgyán József mit csinált azokban az időkben.

– Ebben az időben én ügyvédjelölt voltam, 1956. október 23-án részt vettem én is a tüntetésen és utána a rádió előtti harcokban. A rádió előtti harcokból szerveztem egy csoportot, akik egy rabszállító kocsival, akkori fapados rabomobillal, kimentünk Piliscsabára és ott megpróbáltunk a szovjet

laktanyánál egy semlegesítést elérni, másrészt pedig a magyar katonaságot szeretnénk volna Pilis-sabáról felhozni a rádió ostromához. Ez kifejezetten személy szerint az én működésemhez kapcsolódik. Ezt követően bekapcsolódtam az újpesti forradalmi bizottság munkájába, közvetlenül Kósa Pálnak, a forradalmi bizottság elnökének voltam a munkatársa, ott kineveztek engem az igazgatási osztály vezetőjévé, és egyben az agitációs, sajtó- és propagandaosztály munkatársával. Jártunk hangszórós kocsikkal a lakosságot felrázni, a folyamórlaktanyába eljártunk, a folyamőröket kívántuk bekapcsolni, meg a különböző katonákat mellénk állítani. Én magam lettem volna annak a csoportnak a vezetője, amely Mindszenty kiszabadítására indul, de a végén megelőztek, talán egynéhány órával, így nem az én nevemhez fűződik Mindszenty kiszabadítása. Olyan fegyveres akcióban is részt vettem, mint pl. a XIII. kerületben a beérkező – november 4. után – szovjet csapatok feltartóztatása lett volna. Azt kell mondanom, rendkívül intenzíven részt vettem ebben a forradalmi munkában. Amikor vége lett a forradalomnak, akkor ellenem büntető eljárás indult, miután többen láttak engem fegyverrel, illetve különböző módon tudomást szereztek a forradalmi bizottság munkájában végzett, illetve a rádió előtti tevékenységemről. Tehát indult ellenem egy büntető eljárás, ami lényegében azt jelentette volna, hogy engem akár fel is lehetett volna akasztani. Én akkor az I. számú Ügyvédi Munkaközösségben ügyvédjelölt voltam egészen 1956. október 23-ig és az azt követő időpontig, amikor is valamennyi ügyvédjelölt munkaviszonyát megszüntették, mert abban reménykedett az ügyvédség, hogy magánygyakorlatot tudnak majd folytatni, ekkor rövid ideig fogalmazóként a bírósághoz kerültem és az I. sz. ŰMK – ahol én október 23-ig mint ügyvédjelölt dolgoztam – akkori ügyvédei és ügyvédjelöltje, nevezetesen dr. Gergely Katalin, dr. Vidrányi István, dr. K. Csontos Miklós, és mások arra az álláspontra helyezkedtek, hogy össze kell fogni és valahogy engem megmenteni. Meg kell említeni, hogy én emlékszem a II. világháborúból arra az időre, amikor keresztények mentettek zsidókat, és itt nagyon nagy elismeréssel és örömmel kell megállapítanom, hogy ez nemcsak így működött, hanem fordítva is. Tehát itt kifejezetten egy nagyon jó kapcsolatokkal rendelkező olyan zsidó emberek mentették meg az én életemet, akiknek én úgy érzem, hogy egész életre tartozom, és ha a jóisten lehetővé tenné nekem, én szeretném is az életben lévőeknek ezt meghálálni. Nos ők az én testvéremnek, dr. Torgyán Sándornak közreműködésével, aki orvos, továbbá egy akkor Újpesten körzeti orvosként működő orvosnak, dr. Dér Györgynek, továbbá az Országos Ideg- és Elmegyógyászat több orvo-

Ügyvédek Felülvizsgáló Bizottság.....
20.....szám.

IV. kerület

HATÁROZAT.

A 26/1958. (III. 30.) Korm. számú rendelet 2. § (1) bekezdése alapján létesített **Ügyvédek**
Felülvizsgáló bizottság a felülvizsgálat eredménye alapján megállapítja, hogy
Torgyán József ügyvéd — aki **1932**.....év
november.....hó **16.** napján **Mátészalka**.....született, anyja neve:
Papp Erzsébet..... — az ügyvédi hivatás gyakorlására

nem alkalmas.

A bizottság nevezett ügyvédet erről azzal értesíti, hogy a határozat ellen annak közlésétől számított
15 napon belül az igazságügyminiszterhez címzett — de az ügyvédi kamarához kirendelt miniszteri kikül-
döttnél benyújtható — nem halasztó hatályú panasszal élhet.

Budapest,..... 1958. évi **augusztus**.....hó **21** napján.

Rudolf Elvös
Kovács Péter bizottsági tag.
St. Kovács József bizottsági tag.
András Zoltán bizottsági tag.
Papp János bizottsági tag.

21789

IGAZSÁGÜGYMINISZTER
24.623/1/1958.I.s.III/56

A budapesti IV. kerületi ügyvédek felülvizsgáló bizottság
Dr. Torgyán József /: 1932. Papp Erzsébet
budapesti lakos ügyvédre vonatkozó határozatát, — a
26/1958. /III.30./ Korm. sz. rendelet 4.§-ban biztosított jogköröm-
nél fogva

megváltoztatom

és nevezett ügyvédi kamarai taguágában **megértesitem.**

Budapest, 1958. december 17.

Dr. TORGYÁN JOZSEF ügyvédnek,
Budapest,
IV. Közza Ferenc u.15.

Levele
/Dr. Récseli László/
igazságügyminiszter
első helyettese

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to the bleed-through effect.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to the bleed-through effect.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to the bleed-through effect.

sának a közreműködésével, akiket dr. László főorvosnő koordinált – engem megmentettek. 1957. november 16-án – amikor már úgy tűnt, hogy engem napokon belül letartóztatnak – abban segítettek nekem, hogy én az ügyvédi vizsgára, noha nem voltam bejelentve, minden előzetes bejelentés nélkül elmehessek. El kellett intézni, ez egyben az én születésnapom is, ezért emlékszem ennyire, hogy minden előzetes felkészülés nélkül én le tudjam tenni az ügyvédi vizsgát és még aznap a bolondokházába, a zárt osztályra be tudjak kerülni. Életem felejthetetlen napja ez az 57. november 16-a, amikor is jegyzőkönyvi dicsérettel egyedül én tettem le a négy vizsgázó közül a vizsgát. A másik három vizsgázót akkor kirúgták, mint eléggé fel nem készültet. Innen haza kellett mennem és egy előre betanított, megjátszott tünetek kapcsán kijött értem a mentő és bevitt a bolondokházába, ahol borzasztó másfél napon mentem keresztül, mert nem az volt az ügyeletes orvos, egy utolsó pillanatban bekövetkezett változtatás miatt, aki koordinálta volna már az első percek eseményeit. Ennek következtében másfél napig még levegőt sem mertem venni ott. Végül is a zárt osztályon töltöttem el egy időt, hogy megmentesenek engem a büntető eljárástól. Addig húzták az én zárt osztályi bentlétemet, amíg a büntető eljárás megindult és már utólag engem mint zártosztályi kezeltet nem lett volna célszerű a büntető eljárásba bevonni, mert nem tudhatták, hogy ténylegesen mi a kezelésnek az oka. És különböző veszélyeket rejtett volna ez a vádemelők szempontjából is. Nos így sikerült nekem megmenekülnöm a kötél elől vagy a büntető felelősségrevonás elől. El kell még mondjam, hogy ennek ellenére nem vesztettem el a hitemet és a bátorságomat, olyannyira nem, hogy ez az ellenem folyó büntető eljárás különböző adataiból teljesen száz százalékig megnyugtató módon a mai napig is megállapítható, még a rendőrségi eljárásra gondolok, hogy ott milyen vallomásokat tettek velem szemben. Tehát hogy én a forradalom leverése után is hogy kiálltam a kommunizmussal szemben, ezek teljesen világosan kitűnnek. Valóban, hogy mennyire így volt, még el kell mondjam, ez is életemnek egy kevésbé ismert eseménye, a Fővárosi Bíróságon mint fogalmazót beosztottak engem a forradalmi ügyekben folytatott ügyek jegyzőkönyvvezetésére is. Én voltam az egész országban az egyetlen fogalmazó, bíró később a Legfelsőbb Bíróságon volt néhány, aki megtagadta az ilyen ügyekben való közreműködést – de én voltam az egyetlen a fogalmazók közül, aki megtagadta, hogy jegyzőkönyvet vezessek ilyen ügyben, pontosabban, hogy ítélelhirdetésre bemenjek vagy akasztásra kimenjek. Emiatt óriási botrány tört ki, tehát engem politikailag akartak felelősségre vonni,

emiatt eljárást indítani, mindenféle vonatkozásban lehetetlenné akartak tenni. Óriási szerencsémre kiderült azonban, hogy az ügyvédjelöltek névjegyzékéből elfelejtettek törölni és így a bírósági közbeavatkozás ellenére én az ügyvédjelölti gyakorlatomat be tudtam olyan értelemben fejezni, hogy ezt követően ügyvéddé avattak a korábban eredményesen letett vizsga alapján. Azonban 1958 augusztusában az ügyvédek politikailag felülvizsgálták és akkor nyilvánvaló, hogy az én 1956-os magatartásom, illetőleg a bíróságon tanúsított magatartásom, helyállásom miatt indokolás nélküli határozattal kizártak az ügyvédi kamarából. Ez ellen fellebbezésnek helye nem volt. Csak megemlítem a tények kedvéért, hogy ez mennyire igazolja az általam elmondottakat: Summa cum laude végeztem el az egyetemet, jegyzőkönyvi dicsérettel tettem le az ügyvédi vizsgát és mielőtt egy ügyet vállalhattam volna, kizártak az ügyvédi kamarából mint alkalmatlant. Ez nagyon nehéz helyzetet jelentett számomra, néhány hónapig segédmunkás voltam. Még megemlítem, hogy az ügyvédi bejegyzésemkor a budapesti I. számú ÜMK-ban szertették volna, ha én odamegyek, amely akkor a legkitűnőbb ügyvédi közösség volt az egész országban, és a legjobb lehetőségeket nyújtotta. Azok a kitűnő ügyvédek, akik segítettek engem a megmenekülésben, azok hozzásegítettek engem ahhoz, hogy felvegyenek ebbe az ÜMK-ba, amikor is egy dr. Vadas György nevű ügyvéd, aki az ügyvédi kamara pártbizottságának egyik jelentős személyisége volt, kijelentette, hogy ő a maga részéről további eljárást kezdeményez velem szemben az 56-os magatartásom miatt, ha én az I. számú ÜMK tagja leszek. Erre tekintettel, bár felvettek engem oda ügyvédnek, én kértem, hogy ezt a felvételt tekintsék tárgytalannak és végül is így kezdhettem meg Újpesten az ügyvédi működésemet, ahol én azt hiszem, tömegekkel tudom igazolni, hogy a kommunizmus éveiben is hű tudtam maradni elveimhez és igen sok segítséget tudtam nyújtani a kommunizmus üldözötteinek.

1991. április 17.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text in the upper middle section.

Third block of faint, illegible text in the middle section.

Fourth block of faint, illegible text in the lower middle section.

Fifth block of faint, illegible text in the lower section.

Sixth block of faint, illegible text at the bottom of the page.

Földet vissza...!

Elmérgesedett a helyzet Ujfehértón, de belháború még nem tört ki. Vegyes a hangulat, szerencsére személyes összecsapások-ra nem került sor - tájékoztatta a Kurírt Nagy Sándor polgármester tegnap este. Csaknem négyszáz földfoglaló áll szemben a két helyi termelőszövetkezettel.

Az előzmények: a kisgazdapárt keményebb szárnya kiált az FKGP-ből és megalakította a Nemzeti Radikális Egységpártot, melynek helyi szervezete kezdeményezésére a két mezőgazdasági üzemet területéről megköszöntöttek 1300 holdat visszafoglaltak a falubeliek. Erre a végső lökést Torgyán József adta meg februári beszédével - emlékezzünk Ujfehértón. Az akkor még kisgazda frakcióvezető valóban gyűjtő beszédet tartott. S ennek hatására a térségben élők közül többen magukat mazva érezték visszafoglalására. Péntek reggel a NRFP helyi szervezete bejelentette, az önmaguk által kiharcolt területet őrzik. A Lenin Termelőszövetkezet viszont rendőri védelmet kért a földfoglalókkal szemben.

Az újfehértói polgármester elmondta: az önkormányzat van a legnehezebb helyzetben, hiszen a hivatalos állásfoglalások nem egyértelműek, a tulajdonosi rendező törvény megalkotására pedig hiába várnak. A földfoglalók száma háromszázra-négyezerre tehető. Közülük nem egy munkanélküli, segélyből él családjával.

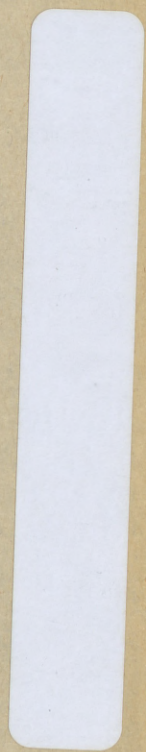
Kurír
1991. április 13.

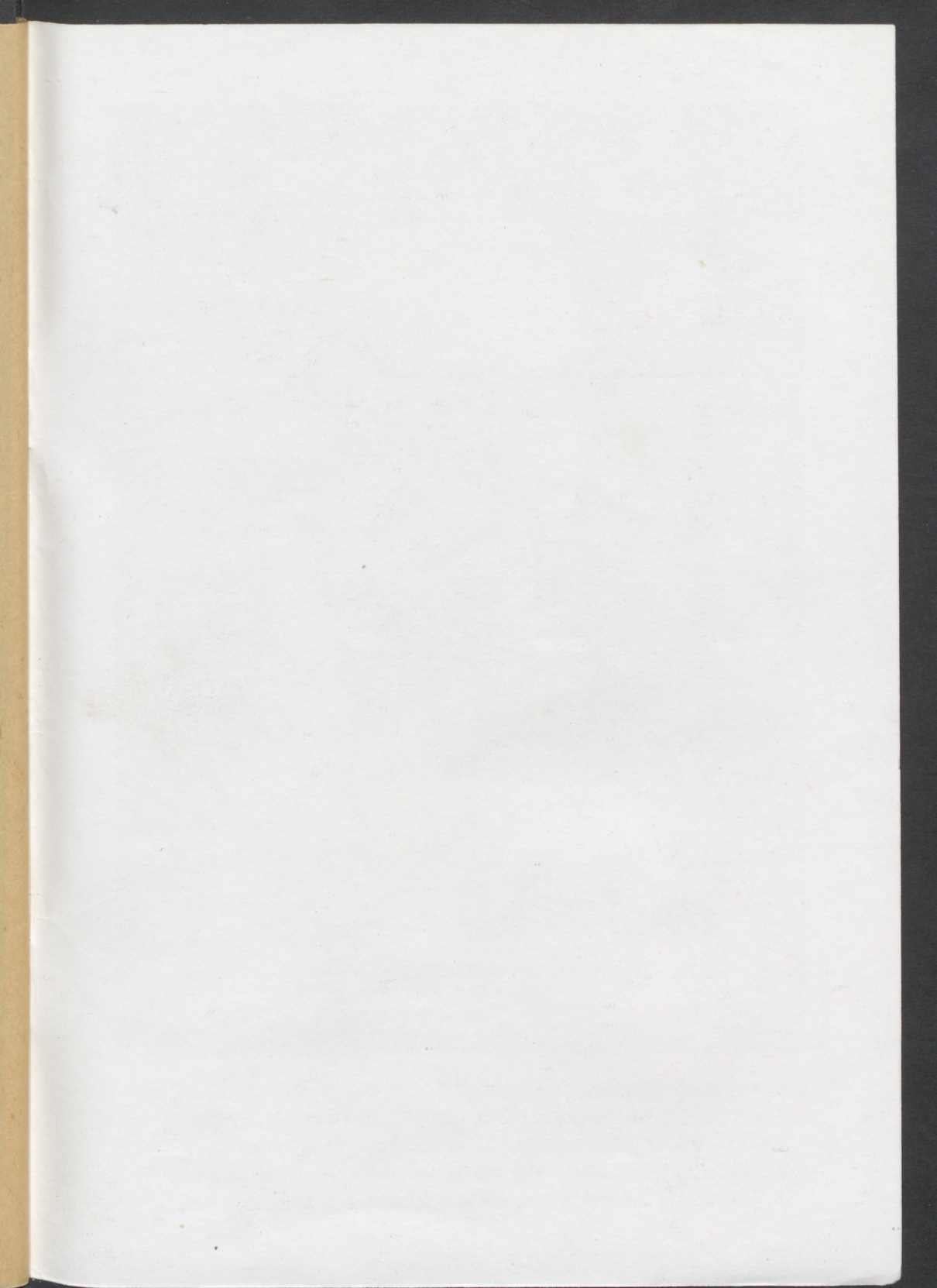

urír
13.

1917

„Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy széles körű tehetség vagyok, óriási tárgyi tudással, egészen kitűnő vitakészséggel, hihetetlen memóriával, s azt hiszem, olyan szónoki adottságokkal, amilyenekkel jelenleg senki nem rendelkezik az országban.”